

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

MASARYKŮV ÚSTAV VYŠŠÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Český trh práce pod vlivem uprchlické vlny z Ukrajiny

**The Czech labor market under the influence of the
wave of refugees from Ukraine**

2024

Diana Dudla

Studijní program: Ekonomika a management

Vedoucí práce: doc. Ing. Pavel Janíčko, CSc.

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Dudla** Jméno: **Diana** Osobní číslo: **510777**
Fakulta/ústav: **Masarykův ústav vyšších studií**
Zadávající katedra/ústav: **Institut ekonomických studií**
Studijní program: **Ekonomika a management**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Český trh práce pod vlivem uprchlické vlny z Ukrajiny

Název bakalářské práce anglicky:

The Czech Labor Market under the Influence of the Wave of Refugees from Ukraine

Pokyny pro vypracování:

BP cílí na analýzu trhu práce v ČR a jeho reakci na uprchlickou vlnu z Ukrajiny. Cílem je komplexní analýza trhu práce v ČR a zhodnocení vlivu uprchlické vlny na zaměstnanost, profesní mobilitu a další klíčové ukazatele. Závěry poslouží k lepšímu porozumění dopadů migrace na trh práce v ČR, poukáží na výzvy a příležitosti, které tato situace přináší. BP nabídne přínosné poznatky pro politiky, zaměstnavatele a další aktéry. Osnova: 1. Teoretický rámec – Obecný přehled trhu práce v ČR. Uprchlická vlna z Ukrajiny (analýza příčin, důsledků, právní rámec, opatření). 2. Analýza trhu práce v ČR před uprchlickou vlnou. 3. Uprchlíci na českém trhu práce – konkrétní vlivy. Analýza: změny v zaměstnanosti, poptávka po pracovní síle a profesní mobilita v důsledku této migrace, vliv v různých odvětvích a regionech ČR. 4. Rozhovory s uprchlíky z Ukrajiny. 5. Závěr.

Seznam doporučené literatury:

1. Situace uprchlíků z Ukrajiny. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Magdaléna Klimešova, Jiří Šatava a Michal Ondruška. 14.7.2022. 2. Miloslav Šašek Katedra RLR FSE Ústí nad Labem MIGRACE A TRH PRÁCE. 3. SOUKUP, J., POŠTA, V., NESET, P., PAVELKA, T., DOBRYVOLSKÝ, J. Makroekonomie. Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-537-7. 4. DOBRYVOLSKÝ, J., NESET, P., PAVELKA, V., SOUKUP, J. Makroekonomie – cvičebnice. Slaný: Melandrium, 2009. ISBN 978-80-86175-64-5. 5. WAWROCZ, P., HELÍSEK, M., a kol. Makroekonomie (středně pokročilý kurz). Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2017. ISBN 978-80-7408-149-1. 6. HOLMAN, R. Makroekonomie. Středně pokročilý kurz. Sbírka řešených otázek a příkladů. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-485-8.

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:

doc. Ing. Pavel Janičko, CSc. institut ekonomických studií MÚVS

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: **08.12.2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25.04.2024**

Platnost zadání bakalářské práce: _____

DUDLA, DIANA. *Český trh práce pod vlivem uprchlické vlny z Ukrajiny*. Praha: ČVUT 2024. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v přiloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 24. 04. 2024

Poděkování

Ráda bych vyjádřila svou upřímnou vděčnost vedoucímu práce panu Pavlu Janičku za odbornou pomoc a rady, které mi věnoval při napsání bakalářské práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na analýzu trhu práce v České republice a jeho reakci na uprchlickou vlnu z Ukrajiny. V nedávné době se Ukrajina stala epicentrem geopolitických konfliktů, což vedlo k masovému přesídlení obyvatelstva do bezpečnějších zemí, včetně České republiky.

Cílem této práce je provést komplexní analýzu trhu práce v České republice a zhodnotit vliv uprchlické vlny na zaměstnanost, profesní mobilitu a další klíčové ukazatele.

První část práce poskytuje obecný přehled trhu práce v ČR, včetně jeho klíčových charakteristik, současných trendů a významu pro společnost. Následně se zaměřuje na uprchlickou vlnu z Ukrajiny, analyzuje její příčiny a důsledky, a také zkoumá právní rámec a opatření, která byla přijata pro integraci uprchlíků na trhu práce.

Další část práce se věnuje konkrétním vlivům uprchlické vlny na český trh práce. Jsou zde analyzovány změny v zaměstnanosti, poptávka po pracovní síle a profesní mobilita v důsledku této migrace. Práce také zkoumá, jak se tato situace projevuje na různých odvětvích a regionech v České republice.

Výsledky této práce by měly sloužit k lepšímu porozumění dopadů migrace na trh práce v ČR. a poukazují na výzvy a příležitosti, které tato situace přináší. Práce nabízí přínosné poznatky pro politiky, zaměstnavatele a další aktéry, kteří se zabývají problematikou trhu práce a migrace.

Klíčová slova

Trh práce, nezaměstnanost, Česko, Ukrajina, Rusko, uprchlíci, nabídka práce, migrace.

Abstract

This bachelor's thesis focuses on the analysis of the labor market in the Czech Republic and its response to the refugee wave from Ukraine. Recently, Ukraine has become the epicenter of geopolitical conflicts, leading to the mass migration of its population to safer countries, including the Czech Republic. The aim of this thesis is to conduct a comprehensive analysis of the labor market in the Czech Republic and assess the impact of the refugee wave on employment, professional mobility, and other key indicators.

The first part of the thesis provides a general overview of the labor market in the Czech Republic, including its key characteristics, current trends, and its significance for society. Subsequently, it delves into the refugee wave from Ukraine, analyzing its causes and consequences, as well as examining the legal framework and measures that have been taken for the integration of refugees into the labor market.

Another section of the thesis focuses on the specific effects of the refugee wave on the Czech labor market. It analyzes changes in employment, the demand for labor, and professional mobility resulting from this migration. The thesis also explores how this situation manifests itself in various industries and regions in the Czech Republic.

The results of this thesis contribute to a better understanding of the impact of migration on the labor market in the Czech Republic and highlight the challenges and opportunities that this situation presents. The thesis offers valuable insights for policymakers, employers, and other stakeholders involved in labor market and migration issues.

Keywords

Labor market, unemployment, households, Czech Republic, Ukraine, Russia, refugees, job offer, migration.

Obsah

Úvod	8
1 Teoretický rámec	10
1.1 Trh práce a jeho základní pojmy	10
1.2 Uprchlíci na trhu práce	11
1.3 Vliv migrace na trh práce	13
2 Analýza trhu práce v ČR před uprchlickou vlnou	17
2.1 Český trh práce v letech 2012-2021	17
2.2 Krizové situace na českém trhu práce	20
3 Uprchlíci na českém trhu práce	21
3.1 Příchod uprchlíků do České republiky	21
3.1.1 Zmapování klíčových události	21
3.1.2 Legislativní a organizační rámec pro přijímání uprchlíků	23
3.2 Zaměstnávání uprchlíků	24
3.2.1 Proces zaměstnávání uprchlíků	24
3.2.2 Podpora ze strany vlády a dalších organizací	25
3.2.3 Hlavní výzvy a překážky při hledání zaměstnání	27
3.3 Rozhovory s ukrajinskými uprchlíky	28
3.3.1 Představení výsledků rozhovorů	28
3.3.2 Shrnutí výsledků	33
Závěr	36
Seznam použité literatury	38
Seznam obrázků	40
Seznam tabulek	41

Úvod

Bakalářská práce Český trh práce pod vlivem uprchlické vlny z Ukrajiny je zaměřená, jak již vyplývá z názvu na analýzu trhu práce v Česku v dnešní světové situaci. Tato práce slouží k hlubšímu porozumění komplexního problému, kterým je migrace uprchlíků z Ukrajiny a její vliv na trh práce v zemích, konkrétně v České republice.

V posledních letech se Česká republika, stejně jako celá Evropská unie, stala svědkem významných změn v oblasti migrace a uprchlictví. Jednou z klíčových událostí, která ovlivnila společenský, ekonomický a politický kontext v České republice, byla ruská agrese na Ukrajině. V důsledku ruské agrese na Ukrajině byly nuceny tisíce lidí opustit své domovy, což vedlo k největší vlně uprchlíků od konce 2. světové války. Česká republika reagovala na tuto humanitární krizi rychlým přijetím obrovského počtu uprchlíků, a to v číslech dosahujících 390 tisíc osob. Tím se stala třetím nejčastějším cílem pro Ukrajince, kteří hledali bezpečí mimo svou zemi. Zároveň se Česká republika stala zemí s největším počtem ukrajinských uprchlíků na 100 000 obyvatel.

Tato bakalářská práce si klade za cíl podrobně analyzovat vliv této uprchlické vlny z Ukrajiny na český trh práce. Budeme se zabývat otázkami, jakými jsou adaptace uprchlíků na nové pracovní prostředí, změny v konkurenci na trhu práce, vliv na mzdy a pracovní podmínky, a také politické a sociální reakce na tuto migrační vlnu. Důkladná analýza těchto aspektů nám umožní lépe porozumět dynamice českého trhu práce v kontextu současné migrační situace.

Výzkumné otázky, na které odpovídá tato bakalářská práce jsou:

- 1) Jaké jsou překážky a výzvy, kterým čelí uprchlíci z Ukrajiny při hledání zaměstnání v České republice, a jak mohou být tyto výzvy řešeny?
- 2) Jaký byl vliv uprchlické vlny na platy a pracovní podmínky na českém trhu práce?
- 3) Jak přispívají ukrajinští uprchlíci k řešení nedostatku některých profesí na trhu práce?

Úvodní část této práce se zaměřuje na zkoumání vlivu migrace, zejména uprchlické vlny, na trh práce v České republice. V průběhu této práce budou analyzovány klíčové aspekty této problematiky, včetně teoretického rámce, analýzy stavu trhu práce před uprchlickou vlnou, situace uprchlíků na českém trhu práce a důsledků přílivu ukrajinských uprchlíků pro českou ekonomiku a společnost.

První kapitola se věnuje teoretickému rámci, včetně základních pojmů spojených s trhem práce a migrací, s důrazem na situaci uprchlíků na trhu práce. Následující kapitola se zabývá analýzou stavu českého trhu práce v období před uprchlickou vlnou, s ohledem na zaměstnanost, nezaměstnanost, profesní strukturu a další faktory ovlivňující trh práce.

Třetí kapitola se zaměřuje na situaci uprchlíků na českém trhu práce, včetně procesu jejich zaměstnávání, podpory ze strany vlády a dalších organizací a hlavních výzev, kterým čelí při hledání zaměstnání. Důležitou součástí této kapitoly jsou rozhovory s ukrajinskými uprchlíky, které poskytují důležité poznatky a perspektivy.

Závěrečná část shrnuje klíčové poznatky a doporučení vyplývající z provedené analýzy a diskutuje o možných směrech dalšího výzkumu v této oblasti. Tato práce si klade za cíl přispět k lepšímu porozumění vlivu migrace na trh práce v České republice a poskytnout ucelený pohled na problematiku zaměstnávání uprchlíků a jejich dopad na ekonomiku a společnost.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Teoretický rámec

Tato kapitola bude zkoumat samotnou charakteristiku trhu práce a základních pojmů spojených s ní, charakteristiku uprchlíků a jejich specifické potřeby na trhu práce, právní a sociální aspekty zaměstnávání uprchlíků, předchozí příklady a zkušenosti s migračními toky a taky dopady migrace na ekonomiku a společnost.

1.1 Trh práce a jeho základní pojmy

Trh práce je ekonomický koncept, který zahrnuje všechny interakce a transakce, které se týkají nabídky pracovní síly (lidí, kteří hledají zaměstnání) a poptávky po pracovní síle (firmy a organizace, které hledají zaměstnance). Tento trh zahrnuje všechny aspekty spojené s hledáním, výběrem, zaměstnáváním, a odměňováním pracovníků. Důležitými prvky trhu práce jsou mzdy, zaměstnanost, nezaměstnanost, dovednosti a kvalifikace pracovníků, a podmínky, za nichž probíhá zaměstnávání. Trh práce může být ovlivněn různými faktory, včetně hospodářského růstu, změn v technologii, vládních politik zaměstnanosti a demografických trendů.

NEZAMĚSTNANOST.

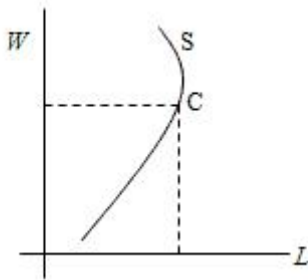
Tato situace je prakticky určená stavem na trhu práce, kdy nabídka práce převyšuje poptávku. Tento přebytek pracovní síly často vzniká z důvodu nesrovnalosti mezi aktuálními tržními mzdami a rovnovážnými mzdami. K tomu dochází, protože nominální mzdy v pokročilých ekonomikách mají tendenci být fixní směrem dolů. Jinými slovy, snížení odměn zaměstnanců za odvedenou práci je obtížné, protože se předpokládá, že mzdy budou růst v reakci na stálý nárůst cenové hladiny. (Hřebík, 2013)

Nezaměstnané osoby čelí komplexním výzvám, zejména v oblasti sociální, ekonomické a psychické. Dlouhodobá absence zaměstnání může mít vážné důsledky, včetně sociálních a finančních problémů, ztráty sebeúcty a oslabení pracovních dovedností. Tato forma nezaměstnanosti negativně ovlivňuje celkovou kvalitu života jednotlivce a může jej přivést ke společenskému vyloučení, přičemž může ztratit své bydlení a ocitnout se na pokraji chudoby. Dlouhodobě nezaměstnané osoby zahrnují jedince bez přístřeší, jednotlivce po ukončení trestu, a zástupce etnických menšin. Hledání zaměstnání pro tuto skupinu je výzvou, protože někteří z nich jsou na pracovním trhu de facto nepřijatelní. Důvody zahrnují obavy, nezájem, předsudky, xenofobii a další faktory ze strany zaměstnavatelů i ostatních zaměstnanců. Tito jedinci často opakovaně využívají služeb úřadu práce, kde jsou často přesměrováni k sociálním dávkám. (Zormanová, 2017)

NABÍDKA PRÁCE.

Nabídkou práce se rozumí počet hodin věnovaných různým firmám a podnikům. Práce je výrobním faktorem, který využívá člověk. Rozhodnutí člověka zahrnuje zvážení, zda je finanční odměna za odpracovaný čas přiměřená, s ohledem na počet odpracovaných hodin, a zda nemá lepší možnosti pro využití svého volného času (pracovní den je rozdělen na pracovní hodiny a hodiny volna). Cílem jedince je dosáhnout maximálního užitku. Tento maximální užitek je dosažen, když přidáný užitek další hodiny strávené prací je ve srovnání s jinými možnostmi využití času stejný.

GRAF 1: NABÍDKA PRÁCE

Zdroj <https://www.miras.cz/seminarky/mikroekonomie-n11-trh-prace.php>

W..... cena práce,

L..... množství práce,

S..... křivka nabídky práce.

POPTÁVKA PO PRÁCI

Poptávka po práci vyjadřuje, kolik zaměstnanců firma najímá při různých úrovních mzdy. Firma hledá takové množství práce, kde příjem z dalšího zaměstnance odpovídá mezním nákladům na práci, což je mzda. Toto množství práce je významně ovlivněno produktivitou práce, která je zase ovlivněna kvalifikací pracovníků, množstvím a kvalitou podpůrných faktorů, technologií a organizací práce.

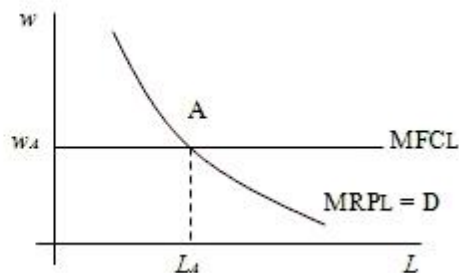
Poptávka po práci je stanovena stejně jako u jakéhokoli jiného výrobního faktoru pomocí marže z mezního produktu práce ($MRPL$). V podmínkách dokonalé konkurence se $MRPL$ spočítá na trhu daného výrobku jako součin ceny výrobku a mezního produktu výrobního faktoru práce ($MPL \times P$). V případě existence nedokonalé konkurence na trhu daného výrobku je $MRPL$ vypočítán jako součin mezního příjmu a mezního produktu práce.

Firma bude chtít najímat další pracovní síly, dokud bude příjem z mezního produktu práce vyšší než náklady na získání této práce (nebo budou oba činit stejnou hodnotu). Proto křivka příjmů z mezního produktu práce odpovídá křivce poptávky firmy po práci ($MRPL=D$).

GRAF 2: POPTÁVKA PO PRÁCI

$$MRPL = MFCL = w$$

$$MRPL = MPPL * P$$

Zdroj <https://www.miras.cz/seminarky/mikroekonomie-n11-trh-prace.php>

Bod A..... rovnovážná mzda

MFCL..... mezní náklady na práci

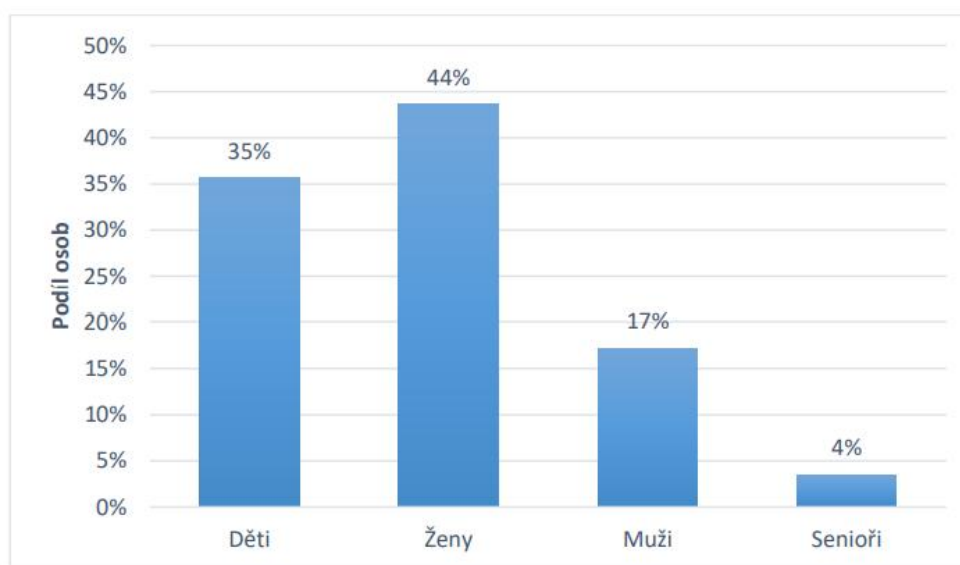
1.2 Uprchlíci na trhu práce

Uprchlíci na trhu práce představují specifickou skupinu jednotlivců, kteří se v důsledku konfliktů, politické nestability nebo jiných krizových situací rozhodli opustit svou domovskou zemi ve snaze najít bezpečí a lepší životní podmínky. Tato část práce se zaměřuje na charakteristiku uprchlíků a jejich specifické potřeby na trhu práce a právní a sociální aspekty zaměstnávání uprchlíků. Nicméně se zaměříme na situace uprchlíků z Ukrajiny.

Jak je popsáno v časopise „Situace uprchlíků z Ukrajiny“ Magdalény Klímešové: „V důsledku napadení Ukrajiny Ruskou federací se vzedmula nebývalá migrační vlna, během které odešlo od 24. 2. 2022 ze země přibližně 6,5 milionu uprchlíků. Nejvíce Ukrajinců uteklo do okolních států, zejména do Polska, kde jich dočasnou ochranu získalo téměř 1,2 milionu. Největší nápor uprchlíků byl na počátku března, kdy do evropských států přicházely stovky tisíc lidí denně. V České republice (dále je ČR) máme na začátku července 2022 přes 390 tisíc osob s udělenou dočasnou ochranou. Česko je tak ze států EU 3. nejčastějším cílem Ukrajinců prchajících ze země. Vliv na to má i silná diaspora, která v ČR byla již před válkou.“

Největší část nově příchozích tvoří ženy a děti, přičemž ženy představují asi 44 % a děti 35 %. Následující graf ilustruje podíl dětí, žen, mužů a seniorů. Data naznačují, že poměry zůstávají relativně stabilní, s malým nárůstem podílu mužů a poklesem podílu dětí (z přibližně 11 % na 17 % u mužů a z 44 % na 35 % u dětí). Je důležité si uvědomit, že kvůli volnému pohybu osob v rámci EU mohou být tyto údaje jen přibližné.

GRAF 3: PODÍL OSOB S DOČASNOU OCHRANOU V ČR ROK 2022

Zdroj: *Situace uprchlíků z Ukrajiny, Magdalény Klímešové.*

Ukrajinci, kteří přišli do ČR, jsou obecně mladí. Kromě vysokého počtu dětí je téměř 1/3 dospělých do 30 let a dalších 46 % je do 45 let. Pouhá 4 % příchozích je ve věku nad 65 let. Informace o věkové struktuře lze také získat z žádostí o humanitární dávky. Přesto je užitečné mít přehled o věkovém rozložení, které ukazuje, že jedna čtvrtina dospělých uprchlíků je ve věku do 35 let a dalších 21 % je ve věku do 50 let. (Klímešová, 2022).

Dá se udělat závěr, že v důsledku konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskou federací došlo k masivní vlně migrace, při které odešlo miliony lidí, především do okolních zemí, jako je Polsko. Česká republika se stala třetím nejčastějším cílem ukrajinských uprchlíků v Evropské unii. Hlavní částí těchto příchozích jsou ženy a děti, což naznačuje, že Ukrajinci, kteří přišli do ČR, jsou většinou mladí. Data o věkové struktuře ukazují významnou přítomnost mladších dospělých a dětí mezi uprchlíky, což přináší výzvy, ale i příležitosti pro českou společnost v oblastech integrace a podpory mladších generací.

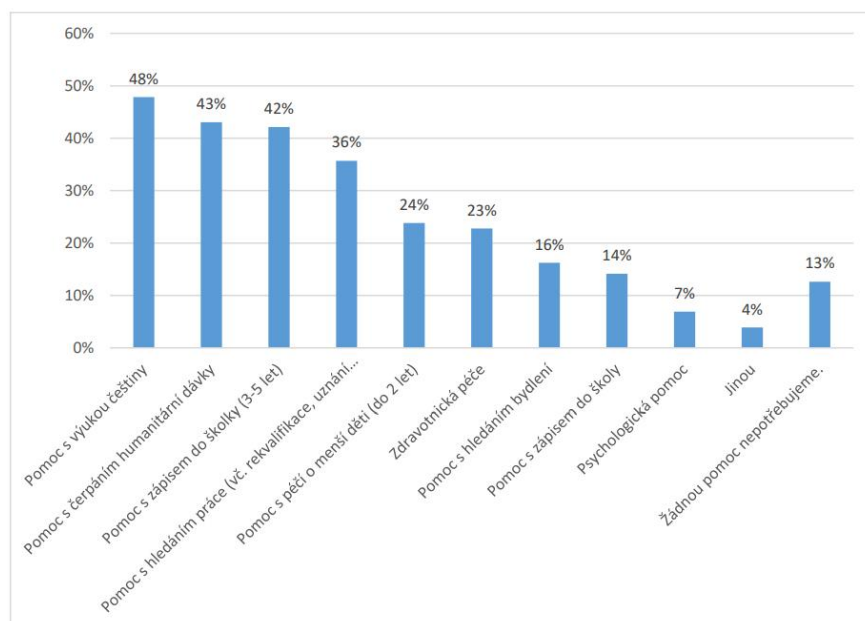
Následující, co by mělo být zmíněno v této práci, je analýza potřeb uprchlíků s cílem úspěšné integrace na trh práce. To je také popsáno v časopise „Situace uprchlíků z Ukrajiny“ Magdalény Klímešové.

Pro efektivní poskytování pomoci uprchlíkům bylo klíčové porozumět jejich potřebám. Nejčastěji uváděnou potřebou, kterou respondenti téměř v polovině případů zmiňovali, byla podpora ve výuce češtiny. Tato potřeba představovala dominantní aspekt a zároveň hlavní překážku při hledání zaměstnání.

Druhou nejčastější oblastí, kde respondenti potřebovali pomoc, bylo vyřízení žádosti o humanitární dávku. Nejvíce tuto potřebu vyjádřili studenti středních škol, nezaměstnaní jedinci a lidé v důchodu, kde se potíže týkaly více než poloviny dotázaných z daných skupin. Je třeba věnovat další pozornost této oblasti, neboť je zajímavé, že pomoc ve vyřizování žádosti vyjadřují respondenti, kteří již v minulosti obdrželi humanitární dávku (a tedy již jednou úspěšně prošli procesem žádání) a zároveň jsou si vědomi, že v souboru respondentů máme téměř vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných. Tato zpětná vazba vyžaduje řešení.

V oblasti pomoci při zajišťování školky (42 %), školy (14 %) a péči o děti do 2 let (24 %) byly odpovědi vyhodnoceny pouze pro ty domácnosti, které měly děti. Především se zajištěním školky potřebovala pomoc téměř polovina dotázaných domácností, kteří byli tímto způsobem dotazováni. Od počátku války se hovořilo o zajištění základních služeb pro uprchlíky. Jednou z klíčových oblastí byla také zdravotnická péče. Její potřebu deklarovalo 23 % respondentů. S ohledem na citlivost otázek týkajících se zdraví nebylo možné se ptát podrobněji, takže tato kategorie mohla zahrnovat jak pomoc s nalezením praktického lékaře, tak již konkrétní zdravotnickou péči. Při hledání řešení je vhodné zvážit i regionální aspekt – v některých oblastech je nedostatek větší, zejména v Telči, Dvoře Králové nad Labem a několika dalších. (Klímešová, 2022).

GRAF 4: CO RESPONDENTI V ČR POTŘEBUJÍ

Zdroj: *Situace uprchlíků z Ukrajiny, Magdalény Klímešové.*

Závěrem je zřejmé, že porozumění potřebám uprchlíků je klíčové pro efektivní poskytování pomoci. Podpora ve výuce češtiny se ukázala jako nejčastěji uváděná potřeba, což je zásadní faktor ovlivňující hledání zaměstnání. Dále je nutné věnovat pozornost oblasti vyřizování žádosti o humanitární dávku, zejména u skupin jako jsou studenti středních škol, nezaměstnaní jedinci a lidé v důchodu. Zpětná vazba od respondentů, kteří již tuto pomoc obdrželi v minulosti, zdůrazňuje potřebu systematického řešení této problematiky. V oblasti péče o děti a zdravotnické péče je důležité brát v úvahu regionální rozdíly a nedostatky ve službách, což může vést k efektivnějšímu zajištění potřeb uprchlíků v daných oblastech. Celkově je třeba aktivně reagovat na potřeby uprchlíků a koordinovat poskytování pomoci tak, aby bylo účinné a odpovídalo konkrétním situacím a potřebám lidí.

1.3 Vliv migrace na trh práce

Ukrajinská pracovní migrace se stala fenoménem, který hraje významnou roli jak z ekonomického, tak ze sociokulturního hlediska. Velký objem ukrajinských migrantů má aktivní dopad na různá

odvětví práce v hostitelských zemích, kde poskytují pracovní sílu v různých odvětvích od stavebnictví až po informační technologie. Vedle ekonomických přínosů však tato migrace vyvolává také řadu sociálních a politických otázek jak pro hostitelské země, tak pro samotnou Ukrajinu.

Jak je popsáno v knize Dušana Drbohlava „Ukrajinská pracovní migrace v Česku“: „*Současné migrační vztahy Česka a Ukrajiny jsou výsledkem dlouhodobého vývoje často poměrně odlišných politických, ekonomických, sociálních a demografických podmínek migračních procesů v obou zemích. Česko bylo dlouhodobě – až do posledního desetiletí 20. století – převážně emigračním územím. Vedle tradičně ekonomicky podmíněné migrace sehrály důležitou roli i politické motivy, s nimiž souvisel odsun přibližně tří milionů obyvatel německé národnosti po druhé světové válce či emigrace spojená s nástupem komunistického režimu po roce 1948. Odhaduje se, že mezi lety 1948-1989 Česko ztratilo migrací (většinou nelegální) okolo půl milionu obyvatel (Srb 2004). Politické změny roku 1989, vznik samostatné České republiky (1993), vstup do Evropské unie (2004) a následně do Schengenského prostoru (2007) zásadně změnily charakter zahraniční migrace Česka v posledních dvaceti letech. Česko se v první polovině devadesátých let stalo nejprve především tranzitní zemí s dominantními proudy z východu na západ a postupně pro řadu migrantů i zemí cílovou (Drbohlav a kol. 2010). V současné době lze Česko charakterizovat jako imigrační zemi, kde migranti představují přibližně 4 % populace, a kladné migrační saldo při minimálním či nulovém přirozeném přírůstku zabezpečuje celkový populační růst. K největším migračním přírůstkům docházelo díky příznivému ekonomickému vývoji s rozšířenou poptávkou po levné pracovní síle v letech 2003-2008. I přes dopady globální ekonomické krize je v současnosti na území Česka registrováno 438 tisíc cizinců (31. 12. 2012), z toho největší počet 113 tis. (tj. 27,3 %) tvoří občané Ukrajiny, následováni Slováci (86 tisíc) a Vietnamci (57 tisíc), (ČSÚ 2013)“.*

Kapitola Česko-Ukrajinské migrace bere začátek po roce 1989, kdy v obou zemích došlo k zásadním politickým změnám, které vytvořily daleko širší možnosti pro migrační výměnu. Počet ukrajinských občanů vlastnících některý z druhů povolení k pobytu na území Česka postupně narůstal od počátku devadesátých let. Výjimkou bylo krátké období po roce 2000, kdy byla v souvislosti s přístupovými dohodami Česka do EU zavedena pro Ukrajinu vízová povinnost. Tato překážka však výrazně nesnížila zájem Ukrajinců o práci v Česku. Nejvyššího počtu bylo dosaženo v roce 2008, kdy bylo oficiálně registrováno 132 tisíc občanů Ukrajiny. Následoval mírný pokles v důsledku ekonomické krize. Především v počátečním období šlo primárně o krátkodobou pracovní migraci s dominantním zaměřením na stavebnictví. Podíl osob s jiným, než trvalým pobytem se pohyboval okolo 90 %. Později začal narůstat podíl Ukrajinců s trvalým pobytem, kteří v roce 2012 představovali již přes 50 % oficiálně registrovaných pobytů občanů Ukrajiny v Česku. Vedle pracovní cirkulační migrace se tak stále více prosazuje snaha o trvalejší usazení. V širším kontextu s tímto vývojem souvisí i větší zastoupení rodin či partnerských dvojic mezi migranty včetně nárůstu podílu žen, který se dnes u trvalých pobytů pohybuje těsně pod 50 %. Tento nárůst se pak projevuje na pracovním trhu, kde ženy obsazují pozice v maloobchodě, zdravotnictví nebo jako pomocnice v domácnosti. Při hodnocení významu ukrajinské migrace v Česku je nutné si uvědomit, že její důležitou součástí jsou různé typy nelegálních aktivit, ať se týkají pobytového režimu nebo pracovních povolení. Oficiální údaje často ve srovnání s realitou významně klesají. Rozptyl odhadů neoprávněně pobývajících migrantů je značný a pohybuje se od desítek až po sto procent oficiálně registrovaného stavu. (Drbohlav, 2015).

Závěrem lze konstatovat, že migrační vztahy mezi Českem a Ukrajinou reflektovaly dlouhodobý vývoj politických, ekonomických, sociálních a demografických podmínek obou zemí. Česko, které historicky fungovalo jako emigrační území a prošlo zásadními politickými změnami od roku 1989, se stalo imigrační zemí s významným podílem migrantů na celkové populaci. Ukrajinská migrace do Česka začala postupně narůstat od počátku devadesátých let, přičemž i přes krátkodobé překážky, jako byla vízová povinnost, zůstal zájem Ukrajinců o práci v Česku vysoký. Docházelo k postupnému posunu od krátkodobé pracovní migrace směrem k trvalejšímu usídlení, což reflektovalo rostoucí podíl osob s trvalým pobytem a větší zastoupení rodin mezi migranty. Nicméně je nutné zdůraznit, že ukrajinská migrace nebyla bezproblémová, ačkoli oficiální údaje mohly podceňovat skutečný stav

neoprávněně pobývajících migrantů. Tento jev představoval výzvu pro efektivní správu migrační politiky a integraci migrantů do společnosti.

Ukrajinská pracovní migrace v Česku měla komplexní dopady na ekonomiku a společnost:

1. Ekonomické přínosy:

- a. Zásobení pracovní silou: Ukrajínští migranti přispěli k vyplnění pracovních mezer v různých odvětvích, zejména ve stavebnictví, zemědělství, gastronomii a průmyslu, kde byla poptávka po levných pracovních silách vysoká.
- b. Růst HDP: Díky přílivu pracovní síly z Ukrajiny došlo k růstu hrubého domácího produktu (HDP), jelikož byla zvýšena produkční kapacita a hospodářská aktivita v některých odvětvích.
- c. Oživení trhu s nemovitostmi: Zvýšená poptávka po bydlení ze strany přistěhovalců mohla podpořit trh s nemovitostmi, zejména v místech s větší koncentrací ukrajinských pracovníků.

2. Společenské přínosy:

- a. Diverzita a kulturní obohacení: Příliv Ukrajinců přinesl do české společnosti nové kulturní prvky, tradice a zvyklosti, což přispělo k rozmanitosti a obohacení kulturního života.
- b. Integrace a sociální dynamika: Přítomnost ukrajinských komunit vyvolala proces integrace, který přináší výzvy, ale také příležitosti pro vzájemné porozumění a spolupráci mezi různými kulturami a národnostmi.
- c. Vzdělávání a zdravotní péče: Zvýšená migrace vedla k nárůstu poptávky po službách jako je vzdělávání a zdravotní péče, což vyžadovalo přizpůsobení veřejných služeb a politik.
- d. Problémy s nelegální migrací: Spolu s legální migrací přinesla ukrajinská pracovní migrace i problémy spojené s nelegálním pobytem a prací, které mohou mít negativní dopady na bezpečnost a právní prostředí.

Celkově lze říci, že ukrajinská pracovní migrace měla komplexní dopady na ekonomiku a společnost Česka, přičemž některé z těchto dopadů byly pozitivní a jiné vyžadovaly řízení a přizpůsobení politik a veřejných služeb.

STATISTICKÝ PŘEHLED

2 Analýza trhu práce v ČR před uprchlickou vlnou

2.1 Český trh práce v letech 2012-2021

Český trh práce se v letech 2012-2021 vyvíjel pod vlivem vnějších událostí a vnitřních transformací, které měly vliv na některé klíčové ukazatele. V tabulce 1 je představen vývoj některých z nich.

TABULKA 1: VÝVOJ VYBRANÝCH UKAZATELŮ MÍRY ZAMĚŠTNANOSTI A NEZAMĚŠTNANOSTI

	Pracovní síla ekonomicky aktivní, tis. osob	Ekonomicky neaktivní (tis. osob)	Míra ekonomické aktivity, %	Míra zaměstnanosti, %	Míra nezaměstnanosti, %
2012	5 256,9	3 707,6	58,6	54,5	7,0
2013	5 306,0	3 645,4	59,3	55,2	7,0
2014	5 297,9	3 634,7	59,3	55,7	6,1
2015	5 309,9	3 625,7	59,4	56,4	5,0
2016	5 350,0	3 578,7	59,9	57,6	4,0
2017	5 377,1	3 552,0	60,2	58,5	2,9
2018	5 415,4	3 526,4	60,6	59,2	2,2
2019	5 412,2	3 551,3	60,4	59,2	2,0
2020	5 372,0	3 613,9	59,8	58,3	2,6
2021	5 363,9	3 610,7	59,8	58,1	2,8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2024

Údaje v tabulce 1 ukazují na to, že ukazatel ekonomicky aktivních obyvatel, tedy pracovní síly v ČR, se měnil v souladu s ekonomickým cyklem. Zatímco v roce 2012 představoval 5,26 milionu obyvatel, k roku 2018 stoupl na 5,42 milionu, což představuje zvýšení o 3 %. Od tohoto roku však ukazatel postupně klesá, přičemž největší jeho propad byl zaznamenán v roce 2020, a to o 40,2 tisíc osob. Počet ekonomicky neaktivních obyvatelů přitom také klesl.

Míra ekonomické aktivity v letech 2012-2021 stoupla jen nepatrně, a to z 58,6 % na 59,8 %, i když největšího růstu tento ukazatel dosáhl v roce 2018 (60,6 %). Míra zaměstnanosti ovšem vykázala lepší růst během vybraného období a zvýšila se o 3,6 %. Pokud jde o úroveň nezaměstnanosti, v průběhu let 2012-2021 se snížila skoro třikrát, a to z 7,0 % na 2,8 % v roce 2021. Pozoruhodné přitom je, že nejnižšího ukazatele dosáhla míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2019, tj. 2,0 %, a to byl nejen nejnižší ukazatel v historii země, ale i v porovnání s ostatními zeměmi EU v tomto roce.

TABULKA 2: VÝVOJ VYBRANÝCH UKAZATELŮ PODLE POHLAVÍ

	Míra zaměstnanosti muži, %	Míra zaměstnanosti ženy, %	Míra nezaměstnanosti muži, %	Míra nezaměstnanosti ženy, %
2012	63,6	45,9	6,0	8,2
2013	64,1	46,7	5,9	8,3
2014	64,7	47,1	5,1	7,4
2015	65,1	48,1	4,2	6,1
2016	66,1	49,4	3,4	4,7
2017	66,9	50,4	2,3	3,6
2018	67,5	51,3	1,8	2,8
2019	67,4	51,3	1,7	2,4
2020	66,6	50,3	2,2	3,0
2021	66,4	50,1	2,3	3,4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2024

V tabulce 2 je uveden vývoj ukazatelů míry zaměstnanosti a nezaměstnanosti z hlediska pohlaví v letech 2012-2021. Informace v této tabulce dobře poukazují na odlišnosti v úrovni zaměstnanosti žen a mužů. Alarmujícím bodem přitom je to, že se situace v průběhu let výrazně nezměnila. Tak v roce 2012 činila míra zaměstnanosti mužů 63,6 %, u žen vykazovala 45,9 %, takže rozdíl mezi pohlavími tvořil 17,7 %. K roku 2018 se zmenšil na 16,2 % a k roku 2021 klesl na 16,3 %. I přes to však jde o výrazně vysoký ukazatel. Míra nezaměstnanosti žen byla také stabilně vyšší v porovnání s muži. Nicméně snížila se z 8,2 % v roce 2012 na 2,4 % v roce 2019, k roku 2021 však mírně stoupla na 3,4 %.

TABULKA 3: VÝVOJ VYBRANÝCH UKAZATELŮ PODLE VĚKU

	Nezaměstnaní celkem, tis. osob	v tom ve věkové skupině					
		15 až 24 let	25 až 29 let	30 až 34 let	35 až 44 let	45 až 54 let	55 a více let
2012	366,9	72,7	50,7	43,4	82,0	70,5	47,5
2013	368,9	68,7	46,8	47,4	89,1	69,1	47,7
2014	323,6	56,4	42,2	41,5	78,9	63,6	41,0
2015	268,0	43,7	37,5	35,7	65,3	49,4	36,5
2016	211,4	34,6	30,6	26,4	48,7	38,6	32,6
2017	155,5	25,1	19,2	17,5	41,0	31,3	21,5
2018	121,6	20,0	17,2	14,2	29,3	22,5	18,4
2019	109,1	16,1	14,0	14,9	25,4	20,6	18,1
2020	137,0	20,9	19,8	20,8	32,5	24,8	18,2
2021	150,5	21,5	17,4	18,7	40,4	29,9	22,6

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2024

Co se týká zaměstnanosti z hlediska věku, v tabulce 3 je vidět vývoj počtu nezaměstnaných v jednotlivých věkových skupinách v letech 2012-2021. Z ní vyplývá, že během tohoto období došlo k výraznému snížení ukazatelů v kategorii osob 15-24 let (více než třikrát), 25-29 let (skoro třikrát), 30-34 let (více než 2krát), 35-44 let (dvakrát), 45-54 let (více než dvakrát) a 55 a více let (více než 2krát). Největšího úspěchu dosáhla státní politika zaměstnanosti zaměřená na mladé absolventy, což je důvod, proč se ukazatel nezaměstnaných osob v kategorii 25-29 let klesl z 50,7 tisíc osob na 17,4 tisíc osob. Naopak v kategorii osob, které mají 55 a více let, klesá úroveň nezaměstnanosti pomaleji. Svědčí o tom skutečnost, že v letech 2012-2021 se míra jejich nezaměstnanosti snížila z 47,5 tisíc obyvatelů na 22,6 tisíc obyvatelů, tj. 2,1krát. Nicméně celkový ukazatel míry nezaměstnanosti v tomto období klesl 3,2krát.

Dále je také možné podívat se na vývoj ukazatelů týkajících se zaměstnanosti a nezaměstnanosti podle krajů. Podle informací aktuálních k roku 2021 je pracovní síla v ČR nejvíce soustředěna v Hlavním městě Praha (690 tisíc osob, 13,2 %), ve Středočeském kraji (681,1 tisíc osob, 13 %) a v Jihomoravském kraji (581,9 tisíc osob, 11,2 %). Tyto kraje se na ekonomické aktivitě regionů podílejí s ukazateli 66,2 %, respektive 60,7 % a 59,8 %. Pokud jde o nezaměstnanost v regionech, její vývoj lze sledovat v následující tabulce.

TABULKA 4: VÝVOJ MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH ČR

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Česká republika	7,0	7,0	6,1	5,0	4,0	2,9	2,2	2,0	2,6	2,8
Hlavní město Praha	3,1	3,1	2,5	2,8	2,2	1,7	1,3	1,3	2,3	2,3
Středočeský kraj	4,6	5,2	5,1	3,5	3,1	2,1	2,0	1,3	1,9	2,5
Jihočeský kraj	5,7	5,2	5,9	4,0	2,8	2,2	1,4	1,8	1,8	1,8
Plzeňský kraj	4,8	5,2	5,1	3,8	3,4	1,9	1,5	1,3	2,2	3,1
Karlovarský kraj	10,5	10,2	9,0	6,7	5,4	3,3	2,9	4,2	4,7	5,7
Ústecký kraj	10,8	9,4	8,5	7,6	5,1	3,5	3,6	2,5	3,7	3,7
Liberecký kraj	9,3	8,3	6,5	5,5	4,4	3,7	1,9	1,8	2,9	2,6
Královéhradecký kraj	7,1	8,2	6,2	5,6	4,1	2,2	2,3	1,6	2,6	2,3
Pardubický kraj	7,7	8,4	6,4	4,6	3,7	2,7	1,7	1,6	1,6	2,3
Kraj Vysočina	6,4	6,7	5,6	4,7	3,2	2,7	1,7	1,4	2,2	2,1
Jihomoravský kraj	8,1	6,8	6,1	5,0	3,9	3,3	2,6	2,1	2,3	2,5
Olomoucký kraj	7,7	9,2	7,7	5,9	3,7	3,1	2,6	2,4	3,1	2,6
Zlínský kraj	7,4	6,8	6,1	4,7	4,0	3,6	1,8	2,0	1,9	1,8
Moravskoslezský kraj	9,5	9,9	8,6	8,1	6,9	4,7	3,7	3,7	3,6	4,6

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2024

Z tabulky 4 vyplývá, že v roce 2012 byla nejnižší míra nezaměstnanosti evidována v Hlavním městě Praha (3,1 %), ve Středočeském kraji (4,6 %) a v Plzeňském kraji (4,8 %). Je to možné vysvětlit několika faktory. Hlavní město Praha, jako ekonomické a administrativní centrum České republiky, přitahuje širokou škálu podnikatelských aktivit, vysoký počet veřejných i soukromých institucí a také centrály většiny velkých firem. Toto vše vytváří bohaté příležitosti pro zaměstnání v různých sektorech. Středočeský kraj, obklopující Prahu, těží z blízkosti hlavního města. Nabízí tak snadný přístup k pracovním příležitostem v Praze, ale také vlastní rozvoj průmyslových zón a technologických

parků. Plzeňský kraj pak disponuje silným průmyslovým základem, zejména v oblasti strojírenství a pivovarnictví.

Naopak nejvyšší ukazatele nezaměstnanosti na počátku zkoumaného období bylo možné zaznamenat v Ústeckém kraji (10,8 %), v Karlovarském kraji (10,5 %) a v Moravskoslezském kraji (9,5 %). V Ústeckém a Karlovarském kraji za vysokou nezaměstnaností částečně stojí strukturální proměna průmyslu a uzavření těžebních podniků, které historicky tvořily základ místní ekonomiky. Ztráta těchto pracovních míst často nebyla plně kompenzována vznikem nových pracovních příležitostí v jiných sektorech, což vedlo k nedostatku pracovních míst pro místní obyvatele. Moravskoslezský kraj, který je zasažen podobnými problémy, navíc čelí dlouhodobým dopadům poklesu těžkého průmyslu, zejména v oblasti těžby uhlí a výroby oceli. Tato regionální ekonomika se potýká s transformací, během které se snaží nalézt nové směry rozvoje, ale přechod je pomalý a náročný, což vede k vyšší míře nezaměstnanosti oproti jiným regionům.

K roku 2021 se situace výrazně nezměnila. Avšak v Jihočeském kraji a ve Zlínském kraji klesla nezaměstnanost na 1,8 %. Nejvyšší úroveň nezaměstnanosti byla stále zaznamenána v Karlovarském, Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Navíc se k nim přidaly Olomoucký kraj a Liberecký kraj s ukazatelem 2,6 %. Jedná se další regiony, které se dlouhodobě potýkají s problémem úpadku některých průmyslových odvětví a nízkou úrovní investic.

2.2 Krizové situace na českém trhu práce

Během let 2012-2021 zažil český trh práce několik významných krizových situací, které ovlivnily jeho dynamiku, strukturu a celkovou stabilitu. Počátek druhé dekády nového tisíciletí se charakterizoval postupným zotavením pracovního trhu po důsledcích globální finanční krize z let 2008-2009. Přestože míra nezaměstnanosti postupně klesala z vrcholů dosažených v předchozích letech, mnoho sektorů stále čelilo výzvám v podobě nízké poptávky, restrukturalizace a nutnosti inovace. Až do roku 2020 se český pracovní trh vyznačoval obdobím růstu a stabilizace. Ekonomika se rozvíjela, což vedlo k poklesu nezaměstnanosti a zvyšování počtu volných pracovních míst. Navíc vedla zvýšená poptávka po pracovní síle k růstu mezd a zlepšení pracovních podmínek v mnoha odvětvích. Tento pozitivní trend však byl v roce 2020 náhle přerušen vypuknutím pandemie COVID-19 (ČSÚ, 2024).

Tato pandemie představovala pro český trh práce bezprecedentní výzvu, protože lockdowny, omezení provozu podniků a pokles ekonomické aktivity měly okamžitý dopad na zaměstnanost. Mnoho odvětví, zejména sektor služeb, cestovní ruch a gastronomie, čelilo významným propouštěním a zkrácení pracovní doby. Vláda na tyto události reagovala zavedením podpůrných programů, jako jsou kurzarbeit (částečná úhrada mezd zaměstnancům), a poskytováním přímé finanční podpory pro podnikatele. To by mělo zmírnit dopady krize na pracovní sílu a ekonomiku (Gec, 2021).

Ke zlepšení situace postupně došlo na počátku roku 2022. Nicméně český pracovní trh se stále potýkal s potřebou provádět strukturální změny na trhu práce, reagovat na digitalizaci, automatizaci a rekvalifikaci pracovní síly (Špačková, 2023). Navíc adaptace na nové pracovní modely, jako je práce z domova a flexibilní pracovní doba, se staly klíčovými pro udržení konkurenceschopnosti a atraktivity pro zaměstnance.

3 Uprchlíci na českém trhu práce

3.1 Příklad příchodu uprchlíků do České republiky

3.1.1 Zmapování klíčových událostí

V důsledku rozsáhlé vojenské agrese Ruska proti Ukrajině začal bezprecedentní pohyb uprchlíků do evropských zemí, který je považován za největší od druhé světové války. Ukrajinci opouštěli jak regiony, kde probíhaly aktivní bojové akce, tak sídla, kde existovalo pouze potenciální vojenské ohrožení, především do Evropské unie (EU). Mimořádnou dynamiku příchodu ukrajinských uprchlíků poměrně jasně odráží zpráva Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD). Podle této zprávy přišly do Evropy během několika let tři miliony syrských uprchlíků, zatímco stejný počet uprchlíků přišel z Ukrajiny zhruba za tři týdny po invazi.

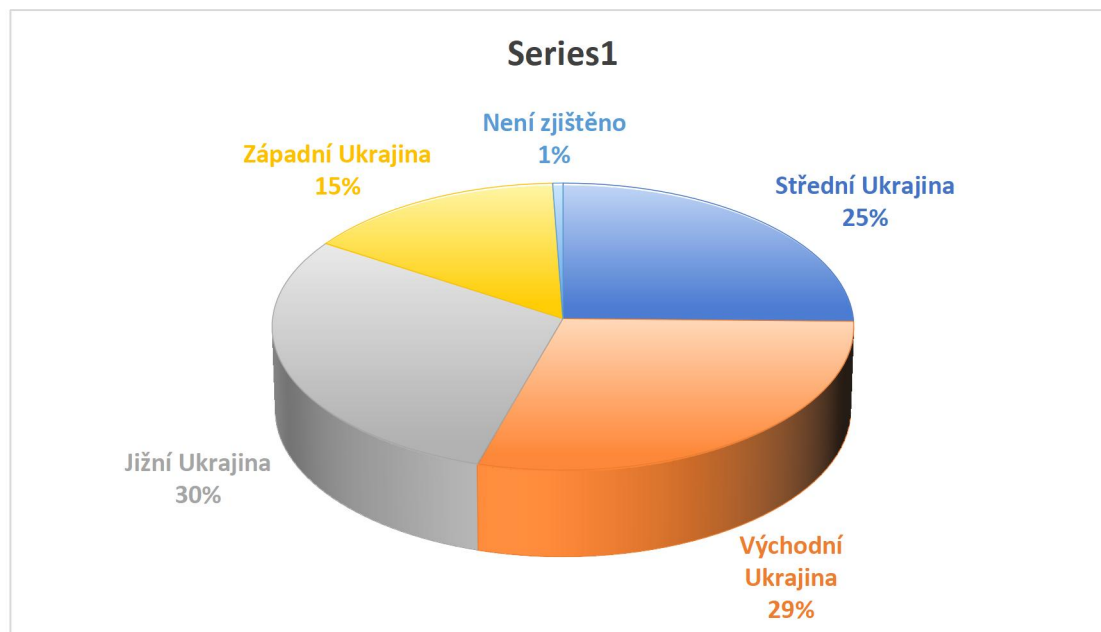
Masivní příliv uprchlíků před válečnými konflikty si vyžádal rychlou a společnou reakci EU, která aktivovala ustanovení směrnice Rady 2001/55/ES o dočasné ochraně a udělila tento status ukrajinským uprchlíkům. Právě status dočasné ochrany umožňuje ukrajinským uprchlíkům snadněji najít výhodné postavení v hostitelské zemi, zapojit se do pracovních aktivit, získat pomoc s bydlením a přístup k sociálním, vzdělávacím a zdravotnickým službám. Přestože nová pravidla zajišťují ochranu, humanitární pomoc a základní kroky k integraci do společnosti, masivní příliv ukrajinských uprchlíků v krátkém časovém období a nedostatek zkušeností s praktickou realizací mechanismu humanitární pomoci představovaly různé výzvy, a to i pro Českou republiku. Tyto problémy byly způsobeny nutností rychle vytvořit a schválit závazný regulační rámec, zformovat efektivní organizační a manažerské vedení, vést statistiky, zajistit finanční zabezpečení a realizovat řadu úkolů v celé zemi (<https://www.oecd.org/publications/rights-and-support-for-ukrainian-refugees-in-receiving-countries-09beb886-en.htm>).

K 1. říjnu 2023 činil počet ukrajinských uprchlíků v evropských zemích téměř osm milionů, z toho 0,478 milionu přišlo do České republiky. V relativním vyjádření je Česká republika dlouhodobě považována za zemi s největším počtem ukrajinských uprchlíků na jednoho občana. Za zmínku stojí, že počet registrovaných uprchlíků z Ukrajiny neodpovídá počtu skutečných uprchlíků v České republice. Situace se vyznačuje neustálou dynamikou, neboť závisí na vývoji událostí: ukrajinští uprchlíci se vracejí domů nebo se stěhují do jiných evropských zemí a stále přicházejí noví ukrajinští občané. Statistiky těchto pohybů jsou velmi nedokonalé, neboť z celkového počtu 478 000 uprchlíků jich v České republice reálně pobývá přibližně 300 000. V současné době se v České republice zdržuje přibližně 200 000 uprchlíků, z toho přibližně (Drbohlav, 2023).

Podle výsledků sociologického průzkumu tvoří většinu příchozích do České republiky ženy (84 %) oproti mužům (16 %). Průměrný věk ukrajinských uprchlíků je 40 let, nejstaršímu respondentovi je 83 let a nejmladšímu 14 let. Nejvíce ukrajinských uprchlíků v ČR pobývá v Praze (34 %), dále v okresech Ústí na Labem (12 %), Brno (10 %), Pardubice (téměř 10 %), Brno (8 %), Trutnov (5 %), Plzeň-sever (5 %), Jihlava (4 %) atd. (Drbohlav, 2023).

Do České republiky přicházejí uprchlíci z následujících oblastí Ukrajiny: Z Ukrajiny přicházejí lidé z těchto oblastí: Charkov (16 %), Doněck (10 %), Dněpr (9 %) a Kyjev (9 %). Nejvíce uprchlíků do ČR přichází z jihu a východu Ukrajiny, nejméně ze západních regionů. Prostorové rozložení odráží reálné ohrožení životů civilistů v kontextu ukrajinských regionů, neboť největší počet uprchlíků pochází z regionů aktivních bojů a nejmenší počet z odlehklých oblastí. Územní rozložení uprchlíků podle místa pobytu na Ukrajině je podrobněji znázorněno na grafu č. 5.

GRAF 5: MÍSTO POBYTU NA UKRAJINĚ PŘED PŘÍCHODEM DO ČESKÉ REPUBLIKY

Zdroj: vlastní zpracování na základě Drbohlav, 2023

Naprostá většina respondentů je ženatá (48 %), 24 % je svobodných, 16 % rozvedených, 7 % ovdovělých a 5 % vede společnou domácnost s partnerem. Vysokoškolské vzdělání má 37 % respondentů, 15 % má odborné zaměření a 26 % má pouze všeobecné středoškolské vzdělání. I přes určité rozdíly ve vzdělávacím systému a problémy s přístupem k bezplatnému vysokoškolskému vzdělání tyto údaje naznačují výrazný odliv vysoce vzdělaných lidí z Ukrajiny do České republiky.

Kromě toho bylo před plnou invazí na Ukrajinu 51 % respondentů zaměstnaných, 11 % v důchodu, 10 % nezaměstnaných, 8 % se věnovalo podnikatelské činnosti, 7 % bylo na rodičovské dovolené, 6 % se věnovalo domácím pracím, 5 % studovalo na vysokých školách a 3 % navštěvovalo střední školy. Ve skutečnosti tedy 59 % ukrajinských uprchlíků, kteří v současné době pobývali v České republice, bylo plnohodnotnými účastníky ekonomické aktivity, zabývali se pracovní nebo podnikatelskou činností.

Na konci roku 2023 bylo v České republice 30 % respondentů zaměstnaných a pouze 1 % samostatně výdělečně činných, 51 % bylo nezaměstnaných, 7 % uvedlo, že jsou v důchodu, 5 % bylo na mateřské dovolené a 1 % se věnovalo domácím pracím. Vysokoškoláci tvoří 3 % a středoškoláci 1 %. Při obtížném a rychlém uplatnění na českém trhu práce (mimo jiné problémy s počáteční orientací v neznámém prostředí, znalostí českého jazyka a nostrifikací vzdělání a profese) a při nutnosti časté péče o děti (podíl dětí v doprovodu alespoň jednoho z rodičů je mezi uprchlíky poměrně vysoký) dochází k výraznému úbytku v kategorii zaměstnanců a podnikatelů a naopak k nárůstu nezaměstnaných, což je zcela logické (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2479342>).

Většina respondentů hodnotila svou životní úroveň před plnou invazí vzhledem k tehdejší situaci na Ukrajině jako průměrnou (71 %). Kromě toho je podíl lidí s nadprůměrnými a podprůměrnými příjmy přibližně stejný - 12 %, resp. 13 %. Podíl lidí s nejnižší a nejvyšší životní úrovní je poměrně malý.

Důležitým aspektem je určení data příjezdu respondentů do České republiky. Vzhledem k zintenzivnění válečného konfliktu, který dlouhou dobu existoval ve formátu zamrzlé konfrontace na východě Ukrajiny, je možné konstatovat, že došlo k výrazným změnám životních podmínek obyvatelstva na Ukrajině, které ovlivnily vznik zřetelných časových úseků, během nichž se Ukrajinci přestěhovali na území České republiky. Například 40 % ukrajinských uprchlíků přišlo do České republiky v březnu 2022, tedy bezprostředně po napadení Ukrajiny ruskými agresory, a dalších 14 %

přišlo v dubnu. V následujících měsících se počty pohybovaly vždy pod 10 %. Stejně tak velmi malý počet respondentů (3 %) deklaroval svůj příchod dříve než v roce 2022 (Drbohlav, Novotný, 2023).

S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že největší počet ukrajinských uprchlíků přišel do České republiky v prvních měsících po plnohodnotné invazi na Ukrajinu. Největší počet uprchlíků pocházel z jižních, severních a východních oblastí Ukrajiny, značná část přišla z Dněperské a Kyjevské oblasti a města Kyjeva, nejméně uprchlíků přišlo do ČR ze západních oblastí. Bylo zjištěno, že většina ukrajinských uprchlíků v České republice má vysokoškolské vzdělání a před válkou se aktivně podílela na ekonomické činnosti, což naznačuje významný odliv intelektuálního lidského kapitálu do evropských zemí.

3.1.2 Legislativní a organizační rámec pro přijímání uprchlíků

Česká republika je jednou z evropských zemí, které byly významně zasaženy velkou vlnou ukrajinských uprchlíků. České úřady však na potřebu zorganizovat rychlou a účinnou pomoc uprchlíkům reagovaly dostatečně rychle, zejména přijetím zákona Lex Ukrajina, který upravuje některé klíčové aspekty získání statusu dočasné ochrany, podmínky, které stát nabízí a které mohou ukrajinští uprchlíci využít, a jejich povinnosti. Vzhledem k tomu, že samotné státní instituce nejsou schopny zvládnout krizovou situaci způsobenou velkým počtem uprchlíků, aktivně se do tohoto procesu zapojil nevládní sektor a občané. Pomoc českých občanů se projevila v poskytování různých forem pomoci, včetně finanční, morální, materiální a humanitární, organizační, ubytovací, poradenské atd.

Přestože Česká republika obecně úspěšně překonala krizi přílivu uprchlíků na počátku plnohodnotné invaze, stále existuje řada problémů v oblasti pomoci uprchlíkům, včetně organizace řízení mechanismu pomoci uprchlíkům, nastavení komunikace a výměny důležitých informací, digitalizace a harmonizace databází, vedení statistické evidence příchodů a odchodů uprchlíků, nadměrné koncentrace uprchlíků v některých regionech, nostrifikace vzdělávání a profesních aktivit uprchlíků a řešení problémů nezletilých. (Drbohlav, Novotný, 2023).

Hlavní součástí přijímání a organizace pobytu ukrajinských uprchlíků v České republice je zajištění úspěšné integrace do společnosti, která se realizuje ve čtyřech hlavních oblastech: zaměstnání, bydlení, vzdělávání a zdravotní péče. Klíčovou roli v integraci ukrajinských uprchlíků tak hraje oblast zaměstnanosti, neboť pro většinu lidí je práce rozhodujícím faktorem při rozhodování, zda se aktivně zapojí do společenského života v České republice, nebo se vrátí na Ukrajinu. Pro účastníky studie je nalezení práce důležité pro vybudování života v nové zemi a zajištění sebe a svých dětí.

Za účelem úpravy této problematiky na legislativní úrovni byly přijaty příslušné předpisy, jejichž ustanovení jsou zaměřena na urychlení a usnadnění zaměstnávání ukrajinských uprchlíků. Kromě toho bylo zorganizováno velké množství specializovaných kurzů, kde se učí českému jazyku a které jim pomáhají se adaptovat na českém trhu práce. Této problematice se budeme podrobněji věnovat v další části této práce.

Stejně důležité je pro integrační proces ukrajinských uprchlíků i bydlení, neboť stabilita a dostupnost bydlení je dalším faktorem, který pozitivně ovlivňuje rozhodnutí pokračovat v životě v České republice. Česká republika nabízí velké množství forem a podmínek ubytování: využití bydlení v solidárních domácnostech, které byly dlouhodobě dotovány státem; pronájem bytu na vlastní náklady a placení nájemného z obdržených dávek; složením určité částky na účet domácnosti nebo bydlení zdarma; zpravidla se vyžadovala pouze úhrada komunálních služeb, ale vyskytly se i případy, kdy bylo uprchlíkům poskytnuto bezplatné ubytování v uprchlické ubytovně po celou dobu pobytu.

Za zmínku stojí, že otázka bydlení pro ukrajinské uprchlíky nebyla organizována na státní úrovni, lidé dostávali příslušné informace od svých krajanů, českých občanů nebo různých nevládních organizací. V tomto ohledu nabývá na významu navazování sociálních vazeb, které Ukrajincům značně usnadňuje pobyt a integraci do české společnosti. Zároveň je dostupnost a stabilita nabízených podmínek bydlení jedním z klíčových faktorů, které přispěly k příchodu do České republiky.

V dubnu 2023 byly přijaty legislativní změny (tzv. Lex Ukrajina), které stanovily ukončení vyplácení příspěvků na společné domácnosti, zpřísnily požadavky na vyplácení pomoci ukrajinským uprchlíkům a podmínky pro poskytování humanitárního bydlení. V důsledku toho došlo k výrazným změnám v bytové situaci uprchlíků, což vedlo k celkové nejistotě a nestabilitě v oblasti bydlení. Byly pozorovány důsledky snížení podpory ze strany České republiky a pokles solidarity mezi majiteli bytů, což vedlo k jejich obavám o zajištění podmínek pro sebe a své děti a k psychickému stresu (<https://migracnikonsorcium.cz/cs/data-statistiky-a-analyzy/uprchlici-z-ukrajiny-v-datech/#analyzy>).

Za zmínku stojí, že vzdělávací instituce usnadňovaly dětem adaptaci na nové prostředí a jejich integraci do společnosti nejen prostřednictvím výuky jazyka, ale také vytvářením příležitostí k socializaci se spolužáky. Děti měly prostřednictvím školy lepší možnosti sociální integrace než jejich rodiče, kteří byli zatíženi jinými povinnostmi. Rodiče vyjadřovali spokojenost se školou, přístupem učitelů a podporou poskytovanou školou (jazyková podpora, podpora sociální integrace), jakož i s pozitivním procesem adaptace na nové prostředí.

Ukrajinské uprchlické děti navštěvovaly v závislosti na věku mateřské, základní a vysoké školy. Na základních školách většina dětí nejprve navštěvovala přípravné ukrajinské třídy, kde se učily česky, a poté přešly do tříd s převahou českých dětí. Některé děti od počátku navštěvovaly nejen českou školu prezenčně, ale studovaly také online na škole na Ukrajině. Školy měly pozitivní vliv na integraci nejen dětí, ale i jejich rodičů, kterým poskytovaly možnosti trávení volného času a dalších doplňkových aktivit nad rámec jejich zaměstnání. Školy podporovaly děti zejména ve výuce češtiny a symbolicky se snažily podporovat zastoupení ukrajinské kultury ve výuce. Školní prostředí bylo klíčové především pro rozvoj jazykových dovedností dětí a jejich sociální integraci.

Zdravotní péče v České republice je ukrajinskými uprchlíky, kteří mají zdravotní problémy, často hodnocena velmi negativně. Zejména se jednalo o velké množství systémových problémů souvisejících s nedostatečnou kapacitou zdravotnických zařízení a nutností dlouhého čekání na lékařskou péči. Ukrajínští uprchlíci si museli zvyknout na legislativní změny, v jejichž důsledku si někteří z nich museli postupně platit zdravotní pojištění sami, a to v závislosti na věku svých dětí – matky dětí starších sedmi let si musely pojištění platit na vlastní náklady (Drbohlav, Novotný, 2023).

S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že klíčové aspekty a organizace přijímání ukrajinských uprchlíků jsou zakotveny v ustanoveních Lex Ukrajina. Ustanovení tohoto regulačního dokumentu upravují zejména specifika zaměstnávání, ubytování, humanitární pomoci a lékařské péče. Za více než dva roky aktivního válečného konfliktu byl dokument novelizován, mimo jiné zrušením kompenzací za ubytování uprchlíků a zpřísněním podmínek pro získání humanitární a sociální pomoci, což významně ovlivní počet ukrajinských uprchlíků v České republice. Obecně však lze konstatovat, že Česká republika poskytuje reálné možnosti integrace a zapojení Ukrajinců do života v cizí zemi.

3.2 Zaměstnávání uprchlíků

3.2.1 Proces zaměstnávání uprchlíků

Problematiku zaměstnávání ukrajinských uprchlíků v České republice upravuje zákon ze dne 17. března 2022 o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí Ruské federace. Pro účely této právní úpravy se cizincem rozumí osoba, které byla udělena dočasná ochrana a má povolení k pobytu na území České republiky. Na ukrajinské uprchlíky se vztahují stejná pravidla zaměstnávání jako na cizince s povolením k trvalému pobytu. (Zákon ze dne 17. března 2022 o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace.)

Ukrajínští uprchlíci, kterým Ministerstvo vnitra ČR udělilo dočasnou ochranu, mají právo požádat úřad práce v místě svého pobytu v ČR o zařazení do evidence zájemců o zaměstnání nebo do evidence uchazečů o zaměstnání. Na základě takové žádosti zajišťuje Státní úřad práce ČR vyhledávání zaměstnání, organizuje účast na kurzech českého jazyka a rekvalifikaci v oboru, o který je

mezi zaměstnavateli velký zájem. (<https://www.uradprace.cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele>).

V zájmu zjednodušení postupu při zaměstnávání ukrajinských uprchlíků zavedla Česká republika zvláštní dočasné ochranné vízum, tzv. "lex Ukrajina", které jim přiznává stejné postavení jako cizincům ze zemí mimo Evropskou unii (EU) s trvalým registrovaným pobytem v České republice. Tato víza jsou vydávána od konce roku 2022 a poskytují právo pobývat v ČR po dobu jednoho roku.

Ukrajínští uprchlíci, kterým bylo uděleno vízum za účelem dočasné ochrany, mohou být zaměstnání, aniž by museli získat samostatné pracovní povolení, a to i na základě žádosti podané na Úřadu práce. Vzhledem k tomu, že získání pracovního víza vyžaduje určitý čas, zajistila česká vláda bezproblémový přístup k zaměstnání bez nutnosti čekat určitou dobu, jakož i stejné pracovní podmínky jako pro české občany. Jediným rozdílem v zaměstnávání ukrajinských uprchlíků oproti českým občanům je povinné oznamování této skutečnosti úřadu práce. (<https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/jak-zamestnat-uprchliky-z-ukrajiny/>).

Za zmínku stojí, že pravidla zaměstnávání cizinců s právem trvalého pobytu na území České republiky, a tedy i ukrajinských uprchlíků, jsou obdobná jako u občanů EU. Zaměstnavatel je tedy povinen písemně oznámit krajské pobožce Státního úřadu práce skutečnost zaměstnávání uprchlíků z Ukrajiny nejpozději v den oficiálního nástupu do práce. V tomto případě se toto oznámení zasílá na místo skutečného zaměstnání, nikoli na adresu právní registrace zaměstnavatele.

Při zaměstnávání osob, včetně ukrajinských uprchlíků, musí zaměstnavatel vést evidenci zaměstnanců. Tato evidence spočívá v získání následujících údajů od zaměstnance: identifikační údaje uprchlíka; adresa v zemi trvalého pobytu a adresa pro zasílání korespondence; číslo cestovního dokladu a orgán, který jej vydal; druh, místo a doba práce, během níž osoba vykonává pracovní povinnosti; pohlaví osoby; zařazení podle druhu ekonomické (odvětvové) činnosti; informace o vzdělání; doba, po kterou má osoba pracovní povolení, zaměstnaneckou kartu, ochranné vízum nebo jiný doklad, na jehož základě má osoba právo oficiálně pobývat v zemi pobytu. (<https://www.zscr.cz/clanek/prvni-zkusenosti-se-zamestnavanim-uprchliku-z-ukrajiny-aneb-na-co-si-dat-pozor-pri-zamestnavani-uprchliku-z-ukrajiny-7185>).

Zaměstnání jakékoli osoby, včetně ukrajinských uprchlíků, znamená pokutu nejen pro zaměstnance, ale i pro zaměstnavatele. Ukrajínští uprchlíci mají navíc stejná práva jako ostatní zaměstnanci, včetně českých občanů, a je tedy zakázáno vyplácet jim nižší mzdu než českým zaměstnancům na obdobných pozicích. Zaměstnavatelé jsou také povinni zajistit zaměstnancům odborné lékařské prohlídky a bezpečnostní školení v jazyce, kterému rozumí.

Ukrajínští uprchlíci mohou být v České republice zaměstnání na základě několika typů smluv: základní pracovní smlouvy, smlouvy o dílo, pracovní smlouvy a živnostenského oprávnění. Každá z těchto smluv se uzavírá výhradně písemně; pokud zaměstnanec nerozumí jazyku smlouvy, může být přeložena do ukrajinštiny a uzavřena ve dvou jazycích (<https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/jak-zamestnat-uprchliky-z-ukrajiny/>).

S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že Česká republika na velký počet uprchlíků reagovala dostatečně rychle a zaměstnávání Ukrajinců upravila na legislativní úrovni. Zejména bylo zavedeno vydávání zvláštních víz, která umožňují nástup do zaměstnání bez čekání na zvláštní vízum, které trvá určitou dobu. I přes stanovení obdobných podmínek pro zaměstnávání ukrajinských uprchlíků jako u českých občanů nebo cizinců je zvláštností povinné oznamování zaměstnání Státní službě zaměstnanosti.

3.2.2 Podpora ze strany vlády a dalších organizací

Jak bylo uvedeno v předchozí části tohoto dokumentu, Česká republika reagovala na ruskou invazi na Ukrajinu dostatečně rychle. Ve snaze účinně reagovat na příliv uprchlíků, vzhledem ke zhoršující se bezpečnostní situaci ve východní Evropě, zavedla česká vláda řadu opatření, která pozitivně ovlivnila možnost plné integrace Ukrajinců a jejich zapojení do pracovního procesu. Mezi tato opatření patří například:

1. Ministerstvo vnitra přijalo Plán připravenosti na migrační vlnu a zřídilo informační telefonní linky pro ukrajinské občany, kteří přicestovali do České republiky v důsledku vojenské agrese, kde mohou získat informace o ubytování, administrativních službách a humanitární pomoci, zaměstnání apod. (<https://www.advanto.cz/blog/jak-se-nam-dari-zaclenit-ukrajinske-uprchliky-na-trh-prace-bude-to-vyzva>)
2. Bylo stanoveno, že pokud povolení k pobytu nebo vízum vyprší za méně než 14 dní, ale v důsledku vojenského konfliktu se osoba nemůže vrátit na Ukrajinu do místa svého trvalého bydliště, je taková osoba oprávněna požádat o dlouhodobé vízum; pokud má pracovní povolení, může taková osoba pokračovat v práci bez čekání na druhé vízum. (<https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/informace-v-souvislosti-s-invazi-ruska-na-ukrajinu-194507/>)
3. Ministerstvo vnitra zveřejnilo souhrn praktických informací pro ukrajinské občany v České republice. Obsahuje zejména informace o prodloužení dočasné ochrany ukrajinských uprchlíků v ČR a o možnosti podat žádost o tuto ochranu online. Tento krok je pro pracující uprchlíky poměrně pozitivní, neboť mají možnost požádat o prodloužení dočasné ochrany bez přerušování práce. (<https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/informace-v-souvislosti-s-invazi-ruska-na-ukrajinu-194507/>)
4. Ministerstvo vnitra připravilo program pomoci ukrajinským občanům, který počítá s poskytnutím ubytování, stravy, prostředků osobní hygieny, sociální a materiální pomoci po dobu čtyř měsíců. Během této doby mohou ukrajinští uprchlíci požádat Státní úřad práce ČR o zprostředkování zaměstnání, o nasměrování na školení v určitém technickém oboru nebo o jazykové vzdělávání. Na realizaci tohoto programu vláda vyčlenila 1,5 miliardy korun. (<https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/informace-v-souvislosti-s-invazi-ruska-na-ukrajinu-194507/>)
5. Národní pedagogický ústav České republiky ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy vytvořil a zorganizoval specializovaný webový portál, který má usnadnit integraci ukrajinských dětí do českých středních škol. Webové stránky obsahují metodické materiály, jak podpořit psychické zdraví a příznivé mikroklima ve školách. Rychlá integrace ukrajinských dětí uprchlíků do českého vzdělávacího procesu umožní rodičům najít zaměstnání a eliminuje potřebu celodenní péče o děti. (<https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/informace-v-souvislosti-s-invazi-ruska-na-ukrajinu-194507/>)

V kontextu zkoumané problematiky je třeba věnovat zvláštní pozornost vládním legislativním aktům, jejichž cílem je usnadnit zaměstnávání ukrajinských uprchlíků v České republice. Z nich lze vyzdvihnout např:

1. Zákon *"O některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny způsobených invazí Ruské federace"*. Ustanovení tohoto zákona zjednodušují proces získání povolení k pobytu v ČR pro uprchlíky z Ukrajiny, stejně jako umožňují přístup k bezplatným sociálním službám, včetně práva na práci. (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65>)
2. Zákon *"O některých opatřeních v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny způsobených invazí Ruské federace"*. Tento legislativní dokument stanoví zjednodušení postupů pro ukrajinské uprchlíky při přístupu na český trh práce, služby sociálního zabezpečení, umístění dětí do dětských skupin a humanitární pomoc ve výši pět tisíc Kč na osobu. (Zákon ze dne 17. března 2022 o některých opatřeních v oblasti zaměstnanosti a v oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace)
3. Zákon *"O zvláštních pravidlech v oblasti vzdělávání v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny způsobených invazí Ruské federace"*. Obsah tohoto

zákona stanoví zvláštní pravidla pro přijímání ukrajinských uprchlíků do předškolních, základních, středních a vysokých škol, včetně osvobození od nostrifikačních poplatků. (<https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/informace-v-souvislosti-s-invazi-ruska-na-ukrajinu-194507/>)

Kromě toho bylo 22. března 2022 zrušeno vydávání víz k pobytu nad 90 dnů v České republice ve zjednodušeném režimu, tj. dlouhodobých víz pro ukrajinské uprchlíky. Místo toho bylo schváleno vydávání dočasných ochranných víz, tzv. lex Ukrajina, která mohou být vydávána výhradně občanům Ukrajiny, kteří uprchli před ozbrojeným konfliktem.

Původně měl být lex Ukrajina vydáván na dobu jednoho roku. Vzhledem k velkému počtu uprchlíků z Ukrajiny, včetně těch, kteří v ČR dlouhodobě pracují, a s cílem zabránit přetížení vízových center však bylo v roce 2023 rozhodnuto o prodloužení vydávání lex Ukrajina na další kalendářní rok, čímž odpadla nutnost uprchlíků přestat pracovat.

Kromě prodloužení dočasné ochrany pro ukrajinské uprchlíky byly novelizovány i další právní předpisy, které měly pozitivní dopad na zaměstnanost v České republice. Z iniciativy Ministerstva zdravotnictví byl vzhledem k nárůstu počtu osob postižených válkou zjednodušen postup pro získání kvalifikace v oboru psychologie, což by mělo usnadnit jejich rychlou adaptaci v české společnosti. Kromě toho byla změněna pravidla pro přijímání ukrajinských dětí do vzdělávacích institucí, aby rodiče mohli volně pracovat. (<https://www.mvcr.cz/clanek/docasna-ochrana-pro-ukrajince-pujde-prodlouzit-o-jeden-rok-vlada-schvalila-lex-ukrajina-iv.aspx>)

Vzhledem k výše uvedenému lze konstatovat, že česká vláda se po zahájení rozsáhlé invaze snažila ukrajinské uprchlíky nejen přijmout a poskytnout jim humanitární pomoc, ale také je integrovat do české společnosti. Jednou z forem této integrace bylo zjednodušení přístupu na trh práce, které spočívalo v přijetí tří hlavních předpisů. Vláda a jednotlivá ministerstva ČR tak v maximální možné míře vytvářejí podmínky pro zaměstnávání ukrajinských uprchlíků, včetně zajištění možnosti vzdělávání dětí a zjednodušení povolení k pobytu v ČR.

3.2.3 Hlavní výzvy a překážky při hledání zaměstnání

Navzdory rychlé reakci české vlády na příliv ukrajinských uprchlíků v roce 2022 a očekávání zlepšení situace na trhu práce se Ukrajinci často potýkají s řadou problémů při hledání zaměstnání. Zejména naprostá většina volných pracovních míst nabízených na českém trhu práce vyžaduje fyzickou námahu. Zároveň 80 % ukrajinských uprchlíků tvoří ženy a děti, neboť muži většinou zůstávají na Ukrajině kvůli omezením odchodu osob povinných vojenskou službou z Ukrajiny po zavedení válečného stavu.

Podle Jaroslavy Rezlerové, generální ředitelky nadnárodní personální agentury Manpower Group a prezidentky Asociace poskytovatelů personálních služeb, je třeba posílit státní dohled nad zaměstnáváním uprchlíků z Ukrajiny. Zneužívání moci zaměstnavateli při nelegálním zaměstnávání ukrajinských uprchlíků představuje vysoké riziko a vyžaduje tvrdou reakci. Takové případy by měl sledovat Státní úřad inspekce práce, jehož odborníci by měli zohlednit nové výzvy, které přináší příliv uprchlíků z válečného konfliktu. (<https://www.hrot24.cz/clanek/uprchlici-na-trhu-prace-hrozi-jim-zneuzivani-tvrdi-expertka-ukrajinci>)

Podle studie české společnosti Profesia vyjádřilo 59 procent českých zaměstnavatelů ochotu zaměstnat ukrajinské uprchlíky na částečný nebo trvalý úvazek, a to včetně žen s nezletilými nebo malými dětmi. Zároveň se pětina zaměstnavatelů ještě nerozhodla, zda je připravena zaměstnat ukrajinské uprchlíky, a další pětina českých firem odmítla zaměstnat Ukrajince. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2187858>)

Další překážkou zaměstnávání ukrajinských uprchlíků je, že velké množství volných pracovních míst se nabízí v sektoru služeb. Vzhledem k neznalosti českého jazyka je však zaměstnávání ukrajinských uprchlíků problematické. Jako náhradní jazyk lze samozřejmě použít angličtinu, ale sektor služeb vyžaduje alespoň základní znalost češtiny. Vzhledem k určité podobnosti ukrajinštiny a češtiny není její osvojení zásadním problémem a někteří zaměstnavatelé nabízejí potenciálním uchazečům kurzy češtiny.

Další oblastí, v níž je v České republice nedostatek kvalifikovaného personálu, je zdravotnictví a lékařské služby. V tomto oboru se samozřejmě mohou uplatnit i ženy, protože většinou nevyžaduje výraznou fyzickou námahu, ale jsou zde další problémy: jazyková bariéra, vzdělání a kvalifikace. Přestože naprostá většina ukrajinských zdravotníků je kvalifikovaná a vzdělaná, česká legislativa zakazuje volný přístup k práci v tomto oboru, protože vyžaduje dodatečnou akreditaci v České republice. Do doby, než byl tento problém vyřešen, umožňovalo ministerstvo zdravotnictví ukrajinským uprchlíkům pracovat ve zdravotnictví na pozicích, které nevyžadovaly žádnou kvalifikaci. (<https://www.advanto.cz/blog/jak-se-nam-dari-zaclenit-ukrajinske-uprchliky-na-trh-prace-bude-to-vyzva>)

S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že hlavními problémy při zaměstnávání ukrajinských uprchlíků v České republice jsou následující: většinou se jedná o ženy s nezletilými dětmi, jazyková bariéra a nedostatek potřebné kvalifikace. V tomto ohledu uprchlíci z Ukrajiny souhlasí s výkonem méně kvalifikované práce, což může vést k riziku nelegálního zaměstnávání a zneužívání ze strany zaměstnavatelů, neboť Ukrajinci se v cizí zemi považují za méně chráněné. Kromě toho existuje riziko nedostatečné flexibility ze strany českých zaměstnavatelů, zejména ve vztahu k ženám s dětmi, které potřebují práci na částečný úvazek.

3.3 Rozhovory s ukrajinskými uprchlíky

Během průběhu této práce byly provedeny interakce s uprchlíky s primárním záměrem lépe pochopit jejich zkušenosti na trhu práce a jejich názory na organizační strukturu zaměstnání. Cílem těchto interakcí bylo získat hlubší vhled do jejich výzev a úspěchů v oblasti zaměstnání v kontextu české společnosti. Prostřednictvím dotazníkového šetření jsme se snažili porozumět jejich perspektivám, přístupům a překážkám, kterým čelí při hledání a udržování zaměstnání. Tímto přístupem jsem si kladla za cíl nejen lépe porozumět jejich individuálním zkušenostem, ale také zkoumat souvislosti vztahů mezi uprchlíky a zaměstnaneckými strukturami, což může přispět k diskusi o politikách a iniciativách zaměřených na podporu integrace a inkluzivního zaměstnání.

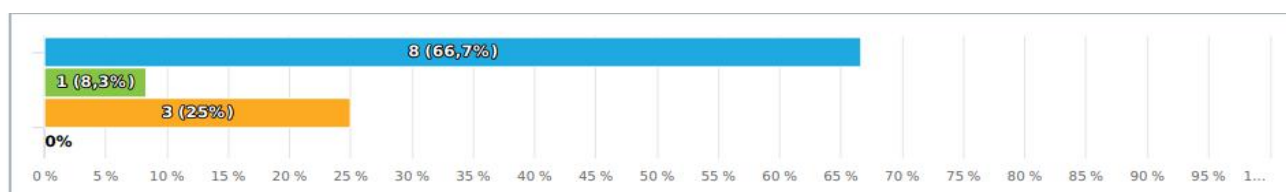
3.3.1 Představení výsledků rozhovorů

1. Jak dlouho jste již žil/a v České republice?

- Jeden rok
- ◇ Rok a půl X3
- ❖ Dva roky X5
- Tři roky
- ◆ Pět let X2

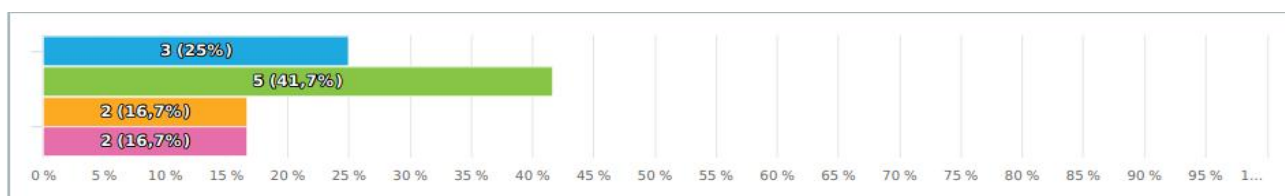
2. Jste v ČR zaměstnán/a?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Ano, pracuji v České republice.	8	66,7 %
Ne, nepracuji v České republice	1	8,3 %
Ano, pracoval(a) jsem v České republice, ale momentálně nepracuji.	3	25,0 %
Jiná odpověď	0	0,0 %

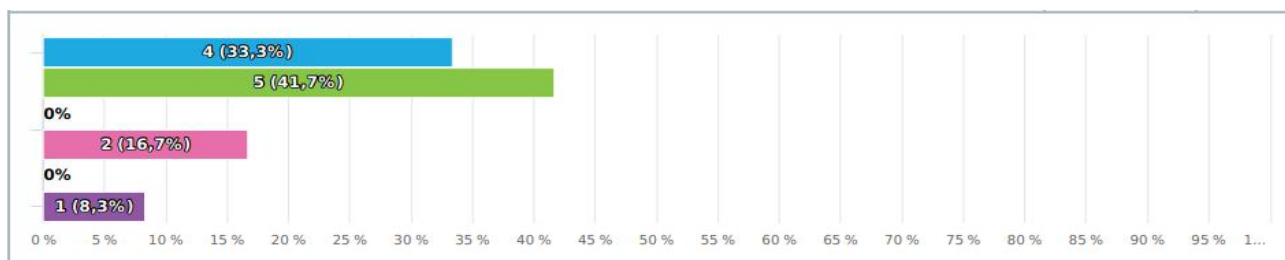
3. Pokud ano, jak dlouho zde již pracujete?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Méně než 6 měsíců	3	25,0 %
6 měsíců – 1 rok	5	41,7 %
1–2 roky	2	16,7 %
Více než 2 roky	2	16,7 %

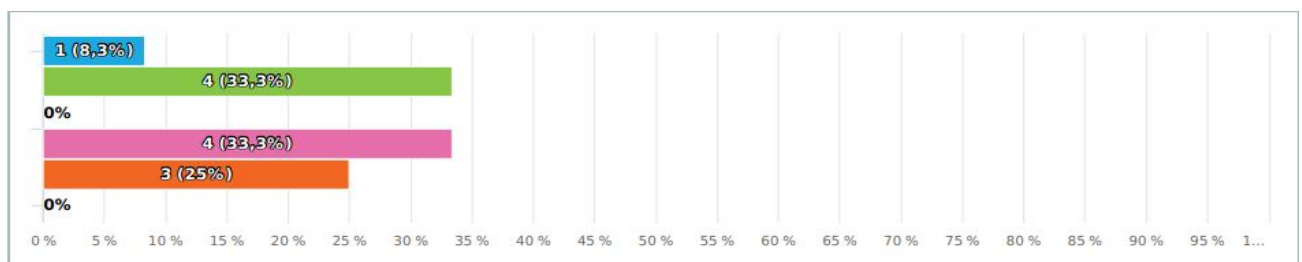
4. Které vaše dovednosti a zkušenosti jsou relevantní pro český trh práce?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Moje znalost češtiny a dalších jazyků.	4	33,3 %
Pracovní zkušenosti a odborné dovednosti relevantní pro český trh.	5	41,7 %
Mezikulturní dovednosti a zkušenosti s prací v České republice.	0	0,0 %
Technické dovednosti a znalost softwarových nástrojů používaných v Česku.	2	16,7 %
Manažerské a organizační dovednosti.	0	0,0 %
Jiné (prosím upřesněte)	1	8,3 %

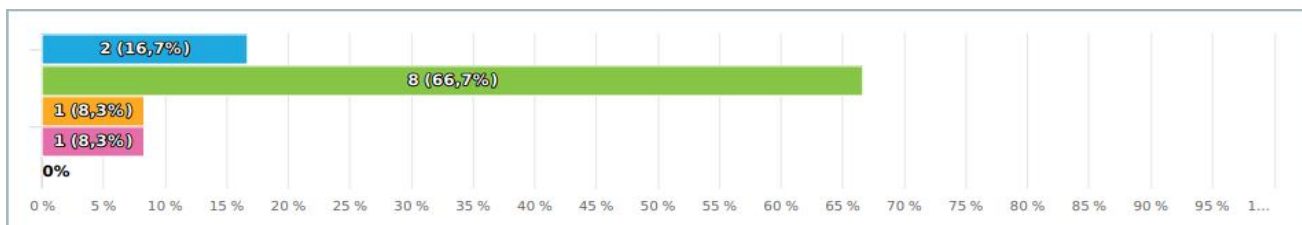
5. Byl/a jste v České republice schopen/a nalézt práci odpovídající vaší kvalifikaci a vašim dovednostem?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Ano, našel/a jsem práci odpovídající mé kvalifikaci a mým dovednostem bez obtíží.	1	8,3 %
Ano, ale musel/a jsem se přizpůsobit a upravit své očekávání.	4	33,3 %
Ano, ale to trvalo delší dobu než očekáváno.	0	0,0 %
Ne, zatím jsem nebyl/a schopen/a najít práci odpovídající mé kvalifikaci a mým dovednostem	4	33,3 %
Ne, ale našel/a jsem práci, i když ne úplně odpovídající mé kvalifikaci a mým dovednostem	3	25,0 %
Jiné (prosím upřesněte).	0	0,0 %

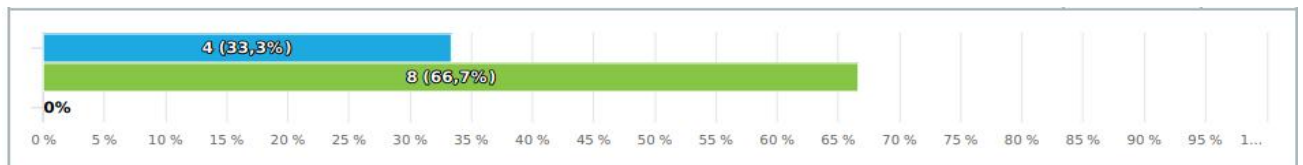
6. Jaké máte zkušenosti s hledáním zaměstnání v České republice?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Mám pozitivní zkušenosti s hledáním zaměstnání v České republice. Našel/a jsem vhodnou práci poměrně rychle	2	16,7 %
Měl/a jsem smíšené zkušenosti s hledáním zaměstnání v České republice. Někdy to bylo snadné, jindy obtížné.	8	66,7 %
Měl/a jsem spíše negativní zkušenosti s hledáním zaměstnání v České republice. Trvalo mi to dlouho a bylo to obtížné.	1	8,3 %
Zatím jsem neměl/a zkušenosti s hledáním zaměstnání v České republice.	1	8,3 %
Mám jiné zkušenosti (prosím upřesněte)	0	0,0 %

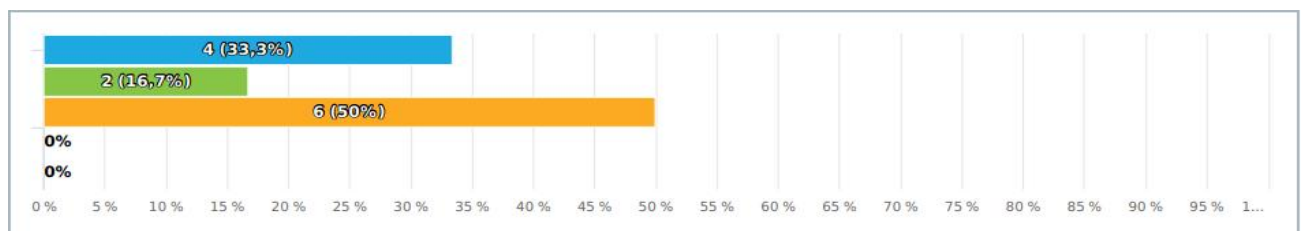
7. Setkal/a jste se s nějakými překážkami nebo diskriminací při hledání práce?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Ano, setkal/a jsem se s překážkami nebo diskriminací při hledání zaměstnání.	4	33,3%
Ne, nesetkal/a jsem se s překážkami nebo diskriminací při hledání zaměstnání.	8	66,7%
Nepřeji si odpovědět.	0	0,0%

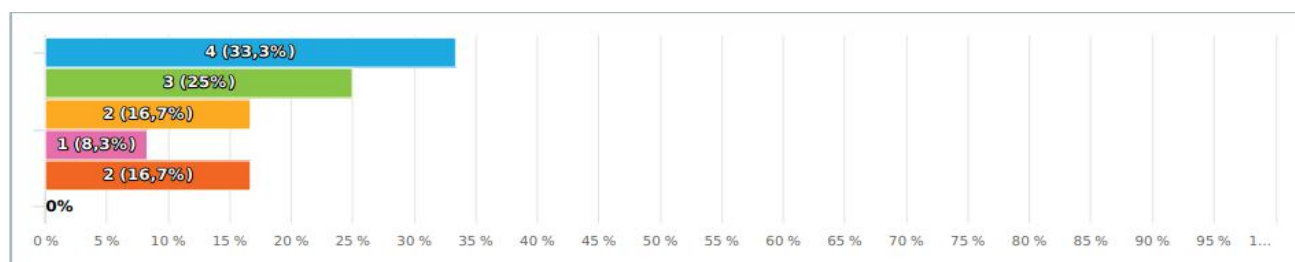
8. Jak vnímáte přístup české společnosti k uprchlíkům a migrantům na trhu práce?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Myslím si, že česká společnost má otevřený a přátelský přístup k uprchlíkům a migrantům na trhu práce.	4	33,3%
Vnímám, že česká společnost je spíše nedůvěřivá nebo skeptická vůči uprchlíkům a migrantům na trhu práce	2	16,7%
Myslím si, že přístup české společnosti k uprchlíkům a migrantům na trhu práce je smíšený – někteří lidé jsou otevření, zatímco jiní jsou skeptičtí.	6	50,0%
Nemám jasný názor na přístup české společnosti k uprchlíkům a migrantům na trhu práce.	0	0,0%
Jiné (prosím upřesněte).	0	0,0%

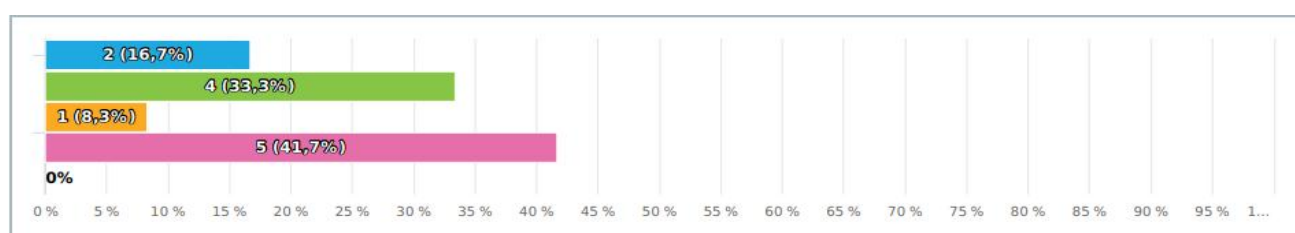
9. Jaký je váš názor na podporu uprchlíků při jejich integraci na českého trhu práce?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Myslím si, že podpora uprchlíků při jejich integraci na českého trhu práce je velmi důležitá a měla by být poskytována prostřednictvím různých programů a iniciativ.	4	33,3%
Vnímám, že podpora uprchlíků při jejich integraci na českého trhu práce by měla být posílena, aby se snížila jejich závislost na sociálních dávkách a aby se zvýšila jejich šance na úspěšnou adaptaci.	3	25,0%
Myslím si, že současná úroveň podpory uprchlíků při jejich integraci na českého trhu práce je dostatečná.	2	16,7%
Domnívám se, že podpora uprchlíků při jejich integraci na českého trhu práce je příliš vysoká a měla by být omezena.	1	8,3%
Nemám jasný názor na podporu uprchlíků při jejich integraci na českého trhu práce	2	16,7%
Jiné (prosím upřesněte)	0	0,0%

10. Jaké jsou vaše názory na vládní politiky a programy zaměřené na podporu zaměstnanosti uprchlíků?

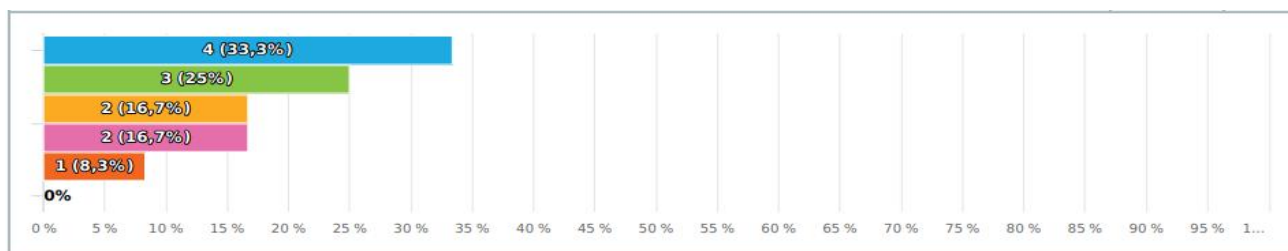
Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Podporuji vládní politiky a programy zaměřené na podporu zaměstnanosti uprchlíků jako důležitý krok k jejich integraci do společnosti.	2	16,7%
Vnímám, že vládní politiky a programy zaměřené na podporu zaměstnanosti uprchlíků jsou nedostatečné a potřebují zlepšení.	4	33,3%
Domnívám se, že vládní politiky a programy zaměřené na podporu zaměstnanosti uprchlíků jsou příliš liberální a měly by být omezeny.	1	8,3%
Nemám jasný názor na vládní politiky a programy zaměřené na podporu zaměstnanosti uprchlíků	5	41,7%
Jiné (prosím upřesněte)	0	0,0%

11. Co by podle vás mohla Česká republika udělat lépe pro integraci uprchlíků na trhu práce?

Možnosti odpovědí	Počet odpovědí	Podíl
Česká republika by mohla zlepšit podmínky pro vzdělávání a rekvalifikaci uprchlíků, aby lépe odpovídaly potřebám trhu práce.	4	33,3%
Rozšíření programů a služeb pro podporu jazykového vzdělávání a integrace do pracovního prostředí by mohlo výrazně pomoci při integraci uprchlíků na trhu práce.	3	25,0%
Zvýšení povědomí o přínosech a dovednostech, které uprchlíci mohou přinést do pracovního prostředí, by mohlo snížit předsudky a zlepšit přístup k zaměstnání.	2	16,7%
Vytvoření specifických programů spolupráce s podniky a zaměstnavateli, které by podporovaly zaměstnávání uprchlíků a poskytovaly jim příležitosti na pracovních místech.	2	16,7%
Česká republika by mohla zlepšit mechanismy pro uznávání zahraničních kvalifikací a dovedností uprchlíků, aby bylo snazší uplatnit jejich profesní zkušenosti.	1	8,3%
Jiné (prosím upřesněte).	0	0,0%

3.3.2 Shrnutí výsledků

Dotazník byl distribuován online prostřednictvím sociálních médií a webových stránek, což získalo 12 odpovědí od respondentů různého věku, vzdělání a zaměstnání. Portfolio respondentů zahrnovalo široký rozsah věkových skupin, od 18 do 50 let. Většina respondentů se nastěhovala do České republiky od začátku ruské invaze na Ukrajinu – 9 lidí, ostatní se zde nacházejí již delší dobu.

Otázka „Jste v ČR zaměstnán/a?“ získala 8 odpovědí „Ano, pracuji v České republice.“, 3 odpovědi „Ano, pracoval(a) jsem v České republice, ale momentálně nepracuji.“, a pouze jeden respondent odpověděl „Ne, nepracuji v České republice“. Přitom většina z nich – 8 respondentů pracují rok anebo míň, ostatní – více než rok.

Z dotazu „Které vaše dovednosti a zkušenosti jsou relevantní pro český trh práce?“ lze vyvodit, že ve zkoumané skupině je dostatečně široké zkušenosti a dovednosti, jako jsou: znalost češtiny a dalších jazyků – 4 odpovědi, pracovní zkušenosti a odborné dovednosti – 5 odpovědi, technické dovednosti a znalost softwarových nástrojů – 2 odpovědi.

Z výsledků otázky "Byl/a jste v České republice schopen/a nalézt práci odpovídající vaší kvalifikaci a dovednostem?" vyplývá, že většina dotázaných (66,6 %) měla zkušenost s tím, že musela upravit svá očekávání, nebo se přizpůsobit při hledání práce odpovídající svým kvalifikacím a dovednostem. Pouze malé procento respondentů (8,3 %) uvádí, že našlo práci odpovídající jejich kvalifikaci a dovednostem bez obtíží. Naopak někteří respondenti (25,0 %) našli práci, která sice nebyla úplně v souladu s jejich kvalifikací a dovednostmi.

Z otázky „Jaké máte zkušenosti s hledáním zaměstnání v České republice?“ jde vidět, že většina respondentů (66,7 %) má smíšené zkušenosti s hledáním práce v České republice. Někdy to bylo snadné, ale jindy obtížné. Malá skupina lidí (16,7 %) našla práci relativně rychle, zatímco jen

málo lidí (8,3 %) mělo negativní zkušenosti, kdy trvalo najít práci a bylo to pro něj složité. Stejně tak je tu malá část respondentů (8,3 %), kteří zatím neměli zkušenosti s hledáním práce v České republice.

Z odpovědí na otázku „Setkal/a jste se s nějakými překážkami nebo diskriminací při hledání práce?“ vyplývá, že většina respondentů (66,7 %) uvádí, že se při hledání zaměstnání nesetkala s žádnými překážkami nebo diskriminací. Naopak menší část respondentů (33,3 %) uvádí, že se s těmito problémy při hledání práce setkala.

Z otázky „Jak vnímáte přístup české společnosti k uprchlíkům a migrantům na trhu práce?“ můžeme posoudit, že vnímání české společnosti k uprchlíkům a migrantům na trhu práce je rozmanité. Nejvíce respondentů (50,0 %) uvádí, že vnímají přístup české společnosti jako smíšený, kde někteří lidé jsou otevření, zatímco jiní jsou skeptičtí. Menší část respondentů (33,3 %) má názor, že česká společnost má otevřený a přátelský přístup k uprchlíkům a migrantům na trhu práce. Naopak menší část respondentů (16,7 %) vnímá, že česká společnost je spíše nedůvěřivá nebo skeptická vůči uprchlíkům a migrantům na trhu práce.

Z analýzy odpovědí na otázku „Jaký je váš názor na podporu uprchlíků při jejich integraci na českého trhu práce?“ lze vyčíst, že existuje různé vnímání úrovně podpory uprchlíků při jejich integraci na český trh práce. Největší část respondentů (33,3 %) považuje tuto podporu za velmi důležitou a navrhuje, aby byla poskytována prostřednictvím různých programů a iniciativ. Dále 25,0 % respondentů vnímá, že podpora by měla být posílena, aby se snížila závislost uprchlíků na sociálních dávkách a aby se zvýšily jejich šance na úspěšnou adaptaci. Menší část respondentů (16,7 %) se domnívá, že současná úroveň podpory je dostatečná, zatímco podobný počet respondentů (16,7 %) nemá jasný názor na tuto problematiku. Pouze malá část respondentů (8,3 %) vnímá podporu uprchlíků při jejich integraci na český trh práce jako příliš vysokou a navrhuje její omezení.

Dotaz „Jaké jsou vaše názory na vládní politiky a programy zaměřené na podporu zaměstnanosti uprchlíků?“ popisuje, že existuje různorodé vnímání vládních politik a programů zaměřených na podporu zaměstnanosti uprchlíků. Největší část respondentů (41,7 %) nemá jasný názor na tyto politiky a programy. Následuje skupina respondentů (33,3 %), kteří vnímají, že tyto politiky a programy jsou nedostatečné a potřebují zlepšení. Menší část respondentů (16,7 %) podporuje tyto politiky a programy jako důležitý krok k integraci uprchlíků do společnosti. Pouze malá část respondentů (8,3 %) považuje vládní politiky a programy za příliš liberální a navrhuje jejich omezení.

Analýza odpovědí na poslední otázku dotazníku ukazuje nám názor respondentů na to, co by Česká republika mohla by udělat lépe pro integraci uprchlíků na trhu práce. Nejčastější odpovědí bylo zlepšení podmínek pro vzdělávání a rekvalifikaci uprchlíků, které by lépe odpovídaly potřebám trhu práce (33,3 %). Další významnou oblastí, která by mohla být vylepšena, je rozšíření programů a služeb pro podporu jazykového vzdělávání a integrace do pracovního prostředí (25,0 %). Respondenti také zdůrazňují potřebu zvýšení povědomí o přínosech a dovednostech, které uprchlíci mohou přinést do pracovního prostředí, aby se snížily předsudky a zlepšil přístup k zaměstnání (16,7 %). Dalšími navrhovanými opatřeními jsou vytvoření specifických programů spolupráce s podniky a zaměstnavateli, které by podporovaly zaměstnávání uprchlíků a poskytovaly jim příležitosti na pracovních místech (16,7 %), a zlepšení mechanismů pro uznávání zahraničních kvalifikací a dovedností uprchlíků, aby bylo snazší uplatnit jejich profesní zkušenosti (8,3 %). Z těchto odpovědí vyplývá, že existuje široké pole možností, jak by Česká republika mohla posílit integraci uprchlíků na trhu práce, a že je důležité provést účinná opatření v oblastech vzdělávání, jazykového vzdělávání, povědomí veřejnosti a spolupráce s podniky a zaměstnavateli.

Na základě této analýzy je zřejmé, že úspěšná integrace uprchlíků na trhu práce v České republice vyžaduje komplexní a koordinovaný přístup. Klíčovými opatřeními jsou poskytování podpory a služeb, které uprchlíkům umožní lépe využít jejich kvalifikace a dovednosti při hledání práce. Důležité je také zvýšení dostupnosti programů přizpůsobení a rekvalifikace a posílení ochrany těch, kteří se setkali s překážkami nebo diskriminací při hledání zaměstnání. Vedle toho je klíčové provádět pravidelné hodnocení účinnosti poskytované podpory a přizpůsobovat ji potřebám a situaci uprchlíků na trhu práce. Otevřená diskuse, spolupráce mezi vládou, neziskovým sektorem a

soukromými firmami a zapojení veřejnosti do procesu rozhodování jsou nezbytné k nalezení udržitelných a efektivních řešení. Tyto kroky by mohly přispět k vytvoření více inkluzivního a spravedlivého pracovního prostředí pro všechny, a posílit tak integraci uprchlíků na trhu práce v České republice.

Závěr

Závěrem této bakalářské práce lze konstatovat, že příliv uprchlíků z Ukrajiny do České republiky v důsledku ruské invaze vyvolal zásadní dopady na ekonomiku, trh práce a sociální struktury země. Tento fenomén, si vyžádal komplexní a rychlou reakci vlády, institucí a občanské společnosti, která byla zaměřena na integraci nově příchozích a minimalizaci negativních dopadů na domácí ekonomiku a společnost.

Analýza ukazuje, že nejčastější potřebou uprchlíků je podpora ve výuce češtiny, což je zásadní faktor pro jejich zaměstnání. Dále je nutné věnovat pozornost oblasti vyřizování žádosti o humanitární dávku a péči o děti a zdravotnické péči s ohledem na regionální rozdíly a nedostatky ve službách. Kromě toho je nezbytné reagovat na potřeby uprchlíků a koordinovat poskytování pomoci tak, aby bylo účinné a odpovídalo konkrétním situacím a potřebám lidí.

V kontextu příchodu ukrajinských uprchlíků do České republiky je patrné, že integrace a podpora byla aktivně organizována, zejména prostřednictvím legislativních změn a programů zaměřených na zlepšení jejich přístupu na trh práce. Nicméně, existují výzvy spojené s jazykovou bariérou, nedostatkem kvalifikace a potřebou flexibilnějšího přístupu ze strany zaměstnavatelů.

Respondenti zaznamenali potřebu zlepšení podmínek vzdělávání a rekvalifikace, rozšíření programů integrace a zvýšení povědomí o přínosech, které uprchlíci mohou přinést. Komplexní a koordinovaný přístup, podporovaný otevřenou diskusí a spoluprací mezi různými sektory, je nezbytný pro úspěšnou integraci uprchlíků na trhu práce v České republice.

Ukrajinská migrační krize, vyvolaná ruskou invazí na Ukrajinu, měla výrazný dopad na Českou republiku. Příliv uprchlíků z Ukrajiny ovlivnil ekonomiku, trh práce a sociální struktury. Zaměstnanost vzrostla, avšak mnoho uprchlíků se stále potýká s nízkými platy a nevyužitým potenciálem. Jazyková bariéra představuje výzvu pro úspěšnou integraci na trhu práce, a proto je důležité poskytovat podporu ve vzdělávání a rekvalifikaci. Zaměstnavatelé musí být flexibilní a přizpůsobit se potřebám nových pracovníků, zatímco sociální soudržnost je důležitá pro harmonický život v komunitě. Komplexní a koordinovaný přístup, podporovaný otevřenou diskusí a spoluprací mezi různými sektory, je nezbytný pro úspěšnou integraci uprchlíků na trhu práce v České republice.

Zaměstnanost a pracovní trh se staly jedním z nejdůležitějších aspektů této migrace. Přestože příliv ukrajinských uprchlíků zvýšil celkovou zaměstnanost v zemi, mnoho z nich se stále potýká s nízkými platy a nevyužitým pracovním potenciálem. Někteří uprchlíci jsou nuceni vykonávat nekvalifikovaná zaměstnání, přestože mají kvalifikaci pro vyšší pozice. Tento nedostatečný využití lidských zdrojů představuje ztrátu pro ekonomiku země a potenciální znevýhodnění uprchlíků na trhu práce.

Jazyková bariéra se ukázala jako jedna z hlavních překážek pro úspěšnou integraci uprchlíků. Výuka češtiny byla identifikována jako klíčový faktor pro zlepšení jejich šancí na nalezení zaměstnání a zapojení do společnosti. Data ukazují, že většina uprchlíků má jen omezené znalosti českého jazyka, což omezuje jejich možnosti uplatnit se na pracovním trhu a plně se zapojit do společenského života.

Důsledky pro zaměstnavatele jsou rovněž významné. Zaměstnavatelé se musí přizpůsobit novým pracovníkům a jejich potřebám. Flexibilita a otevřenost jsou klíčové pro úspěšnou integraci nových pracovníků do pracovního prostředí. Sociální soudržnost v komunitách je také důležitá, aby se obyvatelé a uprchlíci vzájemně poznali, respektovali a spolupracovali na budování harmonické společnosti.

Vzhledem k těmto výzvám a důsledkům je nezbytné, aby Česká republika pokračovala ve snahách o efektivní integraci uprchlíků. To vyžaduje komplexní a koordinovaný přístup ze strany vlády, nevládních organizací, zaměstnavatelů a občanů. Programy podpory v oblasti vzdělávání, rekvalifikace a jazykového vzdělávání jsou klíčové pro zlepšení situace uprchlíků na trhu práce. Zároveň je nezbytné, aby vláda a instituce aktivně pracovaly na zajištění lepších pracovních podmínek a snížení diskriminace uprchlíků na pracovišti.

Ukrajinská migrační krize představuje výzvu, ale také příležitost pro Českou republiku. Správné a efektivní řešení této situace může vést k posílení ekonomiky, zlepšení sociální soudržnosti a vytvoření inkluzivnější společnosti pro všechny obyvatele země.

Seznam použité literatury

1. **Barák V.** *Uprchlíci na trhu práce. Hrozí jim zneužívání, tvrdí expertka.* URL: <https://www.hrot24.cz/clanek/uprchlici-na-trhu-prace-hrozi-jim-zneuzivani-tvrdi-expertka-ukrajinci>.
2. **Dlubalová K.** *Dočasná ochrana pro Ukrajince půjde prodloužit o jeden rok. Vláda schválila Lex Ukrajina IV.* URL: <https://www.mvcr.cz/clanek/docasna-ochrana-pro-ukrajince-pujde-prodlouzit-o-jeden-rok-vlada-schvalila-lex-ukrajina-iv.aspx>.
3. **Drbohlav D., Novotný J.** *Výzkumná zpráva projektu «Informační setkání pro uprchlíky z Ukrajiny». Dotazníkové šetření mezi válečnými uprchlíky z Ukrajiny v Česku se zaměřením na jejich ekonomickou aktivitu, znalost českého jazyka a možný návrat.* URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://migrant-integration.ec.europa.eu/system/files/2023-04/Vyzkumna_zprava_uprchlici-z-Ukrajiny_2023_0.pdf.
4. *Informace v souvislosti s invazí Ruska na Ukrajinu.* URL: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/informace-v-souvislosti-s-invazi-ruska-na-ukrajinu-194507/>.
5. *Jak se nám daří začlenit ukrajinské uprchlíky na trh práce? Bude to výzva...* URL: <https://www.advanto.cz/blog/jak-se-nam-dari-zaclenit-ukrajinske-uprchliky-na-trh-prace-bude-to-vyzva>.
6. *Ministerstvo vnitra aktivovalo Plán připravenosti na migrační vlnu a zřídilo informační linky pro občany Ukrajiny.* URL: <https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-aktivovalo-plan-pripravenosti-na-migracni-vlnu-a-zridilo-informacni-linky-pro-obcany-ukrajiny.aspx>.
7. *Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele.* URL: <https://www.uradprace.cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele>. (дата звернення: 09.04.2024).
8. *Průvodce pro zaměstnavatele: Vše, co potřebujete vědět o zaměstnávání uprchlíků z Ukrajiny.* URL: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/jak-zamestnat-uprchliky-z-ukrajiny/>.
9. *Průzkum: Se zaměstnáváním uprchlíků z Ukrajiny počítá 59 procent firem.* URL: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2187858>.
10. *Průzkum: Většina ukrajinských uprchlíků v ČR má práci a bydlení si platí sama.* URL: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2479342>.
11. *První zkušenosti se zaměstnáváním uprchlíků z Ukrajiny aneb na co si dát pozor při zaměstnávání uprchlíků z Ukrajiny.* URL: <https://www.zscr.cz/clanek/prvni-zkusenosti-se-zamestnavanim-uprchliku-z-ukrajiny-aneb-na-co-si-dat-pozor-pri-zamestnavani-uprchliku-z-ukrajiny-7185>.
12. *Rights and Support for Ukrainian Refugees in Receiving Countries.* URL: <https://www.oecd.org/publications/rights-and-support-for-ukrainian-refugees-in-receiving-countries-09beb886-en.htm>.
13. *Uprchlíci z Ukrajiny v datech a analýzách.* URL: <https://migracnikonsorciem.cz/cs/data-statistiky-a-analyzy/uprchlici-z-ukrajiny-v-datech/#analyzy>.
14. *Zákon ze dne 17. března 2022 o některých opatřeních v oblasti zaměstnanosti a v oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.* URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.mpsv.cz/documents/20142/1660330/z%C3%A1kon+%C4%8D.+66_2022+Sb.%2C+o+opatrenich+v+oblasti+zamestnanosti+a+oblasti+sociálního+zabezpečeni+v+souvislosti+s+ozbrojeným+konfliktem+na+uzemi+Ukrajiny_od.+1.+4.+2023.pdf/372d8796-ebcc-7731-de38-4a4559f953b1.
15. *Zákon ze dne 17. března 2022 o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace.* URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65>.
16. **HŘEBÍK, František.** *Obecná ekonomie.* 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-467-1.

17. **DRBOHLAV, Dušan**, *Ukrajinská pracovní migrace v Česku*. Univerzita Karlova, Karolinum Press 2015.
18. **ŠENŠIN, Oleg. Dušan Drbohlav** (ed.), *Ukrajinská pracovní migrace v Česku. Migrace – remitence – (rozvoj)*. AUC STUDIA TERRITORIALIA [online]. 2017, 16(1), 102-107 [cit. 2023-06-02]. ISSN 2336-3231. Dostupné z: doi:10.14712/23363231.2017.7
19. **KLIMEŠOVÁ, Magdaléna, ŠATAVA, Jiří, ONDRUŠKA, Michal**, *Situace uprchlíků z Ukrajiny. Ministerstvo práce a sociálních věcí 2022*.
20. **GEC, Jaromír**, 2021. *Covid na českém trhu práce*. CNB.cz [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Covid-na-ceskem-trhu-prace/#:~:text=Nezapome%C5%88me%20ale%20tak%C3%A9%20na%20vliv,n%C3%A1r%C5%AFstu%20po%C4%8Dtu%20lid%C3%AD%20bez%20pr%C3%A1ce.
21. **ŠPAČKOVÁ, Iva**, 2023. *Na trhu práce přichází zlom*. Seznam Zprávy [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-zlom-na-trhu-prace-ctvrtina-firem-hodla-propoustet-222923>.
22. Veřejná databáze: zaměstnanost, nezaměstnanost, 2024. ČSÚ [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=30853>

Seznam grafů

Graf 1: Nabídka práce	11
Graf 2: Poptávka po práci	11
Graf 3: Podíl osob s dočasnou ochranou v ČR rok 2022	12
Graf 4: Co respondenti v ČR potřebují	13
Graf 5: Místo pobytu na Ukrajině před příchodem do České republiky	22

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj vybraných ukazatelů míry zaměstnanosti a nezaměstnanosti	17
Tabulka 2: Vývoj vybraných ukazatelů podle pohlaví	18
Tabulka 3: Vývoj vybraných ukazatelů podle věku	18
Tabulka 4: Vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR	19